ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№155 (22.63) ● 2011 гъэм шыщхьэIуи (августым) и 18, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● Къэрал Iуэхущ1апIэхэм

Улахуэхэми хохъуэ

КЪБР-м Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ и министерствэм щыэзхальхьэжащ 2011 гъэм и щIышIулэ - мэкъуаугъуэ мазэхэм республикэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэм къриклуехэр.

МАЗИХЬМ кьриубыдэу промышленностым и Iэнатlэ щхьэхуэхэм я Iэдакъэщlэкlыу щэхуакIуэхэм хурагъэшащ, лэжьыгъэрэ Iуэхутхьэбзэу зэфlагъэкlащ сом мелард 17-рэ мелуани 138-рэ и уасэ. Промышленностым кьыщIигъэкIхэм я индексыр проценти 104,5-м нэсащ.

Псори зэхэту продукцIэу Iурагъэшам и процент 69,6-р сырьем елэжь Iуэхущ1апIэхэм хуоз. Электрокьарукlэ, газкlэ, псыкlэ кьыз3эмыгъэтэщ, ахэр ятеэыгъашэ Iэнатlэхэм процент 30,1-рэ, хьурыуэфlыгъуэхэр кьыщlэзыххэм процент 0,4 яльос.

Фэм елэжь, абы кьыхэщlыкIа щыгъынхэр, вакъэхэр зыд, хьурыуэфlыгъуэхэр кьыщlэзых, гъэсныпхъэрэ энергиекlэ кьыз3эмыгъэтэщ, щэкlэхэр щыз3Iуашэ, дэрбзэр, ерыскъыпхъэ лIэужьыгъуэхэр кьыщlэзыгъэкI, металлургие, гъущlэкlэхэр зыгъэхьэзыр, апхуэдэу транспортрэ Iэмэпсымэхэмрэ щыз3епкральхъэ Iэнатlэхэм я зэфlэкlым эхэщlыкIыу хэхъуащ.

ПродукцIэу кьыщlагъэкIым хагъэхъуэн, лэжьапIэщ1эхэр кьыз3Iуахуэн мурадкlэ, электрокьарур кьыдэзыгъахуэ Iэмалхэр кьэгъэсэбэпыным, Iэнатlэхэр егъэфlэкlуэным, техникэр кьэгъэщlэрэщlэным промышленнэ предприятэхэм щыпащащ.

Мэкъумэш хозяйствэ лIэужьыгъуэ псоми продукцIэу сом мелард 6-рэ мелуан 317-рэ и уасэ е нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм ельытауэ проценти 4,7-кlэ нэхьыбэ кьрахьэлIэжащ. Иужьрей илъэс 3экlэльыкIуэхэм а Iэнатlэм псынщlэу зеужь. 2006 - 2010 гъэхэм кьриубыдэу мэкъумэшхэкlыу кьалэжьым хуэдэ 1,4-кlэ хэхъуащ.

Ухэныгъэу сом зы мелардрэ мелуан 566,3-рэ и уасэ иратгъэкIэкIащ. Ар 2010 гъэм и апхуэдэ зэманым яхуэзэфlэкlам процент 8,8-кlэ щIегъу.

ПсэупIэу метр зэбгъуэнатlэ мин 82,5-рэ е илъэс кIуам и апхуэдэ лъэхъэнэм ельытауэ зы процентрэ пщIанищlкlэ нэхьыбэ яташ.

Розницэ затум сом мелард 30-рэ мелуан 35,3-рэ щыз3эрагъэкIуэкlащ. Ар нэгъабэ и япэ мазихьм зэрыхьуам процент 5,6-кlэ щIегъу. А щIыкIэм тету ящам и процент 52,1-р ерыскъыпхъэхэм щIымыщ продукцIэш.

Ялпэ илъэс ныкъуэм сом мелардри 7-рэ мелуан 693,6-м пэкlэу Iуэхутхьэбзэ щIыхуэхэм щIэзэкlэ хуащlащ. Нэгъабэрей уасэхэмкlэ кьапщтэмэ, ар процентти 110,7-рэ мэхьу.

2010 гъэм и дыгъэгъазэм ельытауэ, потребительскlэ уасэхэм я индексым мэкъуаугъуэу мазэм процентти 5-кlэ хэхъуащ.

Кьыз3рабжамкlэ, а зэманым кьриубыдэу мазэ улахуэр ику иту сом 11 973,7-м нэсащ. Ар илъэс кIуам ельытауэ процентти 10,4-кlэ нэхьыбэщ.

КЪЭРЭЩlЭ Элеонорэ,

КЪБР-м Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ и министерствэм къэрал щIыб эпвщlэныгъэхэмрэ хьыбарегъащlэ Iэнатlэхэм ядэлэжьымкlэ и къудамэм и Iэщlагъэлэ1-эксперт нэхьыщхь.

Махуэшхуэм зыхуагъэхьэзыр

Налшык Хьураным и щIэр зезыхьэ Iэрамым тет 9-щ1ыр - Iуэхутхьэбзэ зэмылIэужьыгъуэхэр щызэфlагъэкIыну комплексыр - зэгъэпэщыжыныр и кIэм ноблагъэ.

НОБЭ ирихьэлIэу и щхьэр зэрахьуэжIащ, и кьекIуэкlыпIэхэр ягъэдэхащ, пэш кIуэщIхэм я нэхьыбэр зэрахьащ, дэкIуеиплхэр керажмограниткlэ къраш1ыкlащ, кьатищи кондиционерхэр щагъэуващ.

Мы зэманым уэздыгъэхэр фlадзэ, технологие Iэмэпсымэхэр зэтрауху. Апхуэдэу мафIэсым щызыхьумэ, псэуалъэм зэрыкIэлыплъ сигнализацэхэр хагъэувэ.

Кьэрдей-Балькъэрым и Къэралыгъуэр илъэс 90 щIрикъум ирихьэлIэу Iуэхуэхэр яухыну я мурадщ.

КъБР-м и Президентымрэ Правительстэмрэ я пресс-Iуэхущ1апIэ.

Къэбэрдей-Балькъэрым и цIыхухэр топсэлъыхь КъБР-м Лъэпкъ политикэмкlэ и концепцIм и проектым. Абы теухуауэ кьыхальхьэмрэ щIагъуэхэмрэ кьыщыгъэлъэгъуэ тхыгъэр республикэм и Iэтащхьэ Къанокъуэ Арсен и сайтым къокIуэ. Проектым топсэлъыхь Пятигорскрэ Черкесскрэ я Архиепископ Феофилакт:

- Президентым кьыхилъхьа концепцIэм и проектым сэ мыхьэнэ ин зиIэ Iуэхуфlэхэр кьыхэзгъэтащ. Ахэр хуэгъэзащ лъэпкъ щэнхабзэхэр хьумэным. Псом хуэмыдэу сигу ирихьащ мыпхуэдэ псальэхэр: «Я анэдэлъхубзэхэмкlэ цIыхухэр зэрыграгъаджэм, зэрагъаеэ щIыкIэм зезыгъэужьыну хабзэр гъэбелджылын, абы мылъку хуэхэын хуейщ. Мыхьэнэ ин иIэщ профессиональнэ, цIыхубэ художественнэ коллективхэр лэжьэн, лъэпкъэхэм я зэхэщIыкIыр, псэкупсэ - нэмыс, щэнхабзэ щIэинэхэр яхъумэн папщIэ Iэмалхэр кьэзэгъэпэщ1ыным». Ар лъабжьэ быдэ хуохьу ди республикэм щыпсэу лъэпкъхэр кьыз3тенэным, зегъэужьыным.

Сэ Iуэху зыбжанэ кьыхэслъхьэну сыхуейт. Дэ дыщыпсэуащ атеизмэр нахуэу щытепщэ, диныр зэхэзехэн щащI лъэхъэнэм. Конституцэр дин пIыгъыну уэзрыхуитымкlэ щэсыпIэ щIидзэ, дин конфессиехэм зрагъэубгъуну икIи ахэр яджыну хуит щащI къэралыщIэм дыщыщыпсэу нобэрей зэманым сэ сыхуейт дин нэхьыщхьэхэм я лъабжьэхэр курыт школхэм щрагъэджыну Iэмал етыныр кьыщыгъэлъэгъуа Iыхьэ концепцIэм хагъэхьэну.

Апхуэдэу мыхьэнэшхуэ иIэнт телевиденэм и каналхэм ядэлэжьэн зэрыхуейр концепцIэм кьыщыкъэгъэщхьэхукIыным. Псалъэм и хьэтыркIэ, «Культура» канал гъуэзэджэм, мыхьэнэ ин иIэ Iуэхуэхэр кьэзыIэтым, дэлэжьэныр. Си гугъэщ ди республикэм и лэжьакIуэхэр ВГТРК-м нэхъ жьыдэру дэлэжьэфыну, ди щIыналъэм и тхыдэм, республикэм и щIыпIэ лъапIэхэм, псом нэхърэ нэхьыщхьэращи, мыбы щыпсэу е зэгуэр щыпсэуа лIыхьжьхэм, щIыхуэм ятеуэуа программэ гъэщIэгъэнэхэр зэхалъхьэфыну.

Президентым и жэрдэмыр зи чэзуэ кьызолытэ икIи зэрыщыту дызоIыгъ. Сэ Тхьэ сольэIу мыхьэнэшхуэ зиIэ мы концепцэм Кьэбэрдей-Балькъэрыр зи лъахэ лъэпкъ куэдыр, абыхэм зэрахьэ динхэр кьыз3дэгъуэгурыкIуэ-ным лъабжьэ быдэ хуэхьуну.

Къэбэрдей-Балькъэрым Щэнхабзэмкlэ и фондым и унэр зэрагъэпэщыжынущ.

ФОНДЫМ и унафэщI Вэрокъуэ Владимир щыгъуазэ дыз3эрищlымкlэ, лэжьыгъэхэр илъэс ныкъуэм нэблагъэжкlэ екIуэкlынущ. Ар къэрахьэлIэнущ «Къэбалъкъэрой» ухуакIуэ Iэнатlэм. Ди республикэм щыпсэу лъэпкъ зэхуэмыдэхэм кьидекIуэкI щэнхабзэхэр хьумэныр зи кьалэн нэхьыщхьэу кьекIуэкI фондым иригъэкIуэкI лэжьыгъэ купщlафlэхэм мыхьэнэшхуэ зэрагIэр кьэзыгъэпэщ1ыным ар Президент Кьанокъуэ Арсен и Iуэхущ1апIэ зезыхьэ Iэнатlэм дыгъуасэ кьыз3ритамкIэ, Полышэм и гъущI гъуэгуфхэм я лэжьакIуэхэм зыкьаIэтащ, мафIэгъу щэ бжыгъэхэр зэтеуэныщ. Абы и зэранкIэ зезыжьам нэсыфакъым щIыхуэмини 10 бжыгъэхэр.

Кьэралым щынэхь ин дыдэ «Пшевозы региональное» гъущI гъуэгу Iуэхущ1апIэм и пресс-секретарь Ольшевский Петр зэржиIэмкIэ, мафIэгу 590-м щыщу 38 кьудейращ и чэзуэм гъуэгу теувар. Ахэр псори хамэ кьэрал кIуэхэм ящыщщ.

Щыщ мин бжыгъэхэр зежьакIуэу кIуэфыркъым, апхуэдэхэм деж яутIыпщ хабзэ автобусхэри щыIэкъым.

Урысей гъущI гъуэгухэм я лIыкIуэу Полышэм щыIэхэм кьыз3ратымкIэ, Урысейм и мафIэгъу Полышэм кIуэ-кьэкIуэжхэм абы щекIуэкI забастовкэр зыкIи кьажьхэ-уэркъым. Варшавэ икIуэ Москва махуэ кьэс кIуэ мафIэгър и чэзуэм - шэджагъуэ нэужьым - зэрихьэбзэу гъуэгу тохьэ.

Полышэм и гъущI гъуэгухэм я лэжьакIуэ мин 13-м щIигъум якъуэдий я улахуэм зэлотых 280-рэ (долларри 100) хагъэхьэн хуейуэ. Забастовкэр нобэ зэпагъэуну-рэ, улахуэм хамыгъахьэмэ, щыщlхьэIум и 24-м кьагъэщIэрэщlэжынущ.

Махуэ кьэс

ИТАР-ТАСС хьыбарегъащlэ Iэнатlэм дыгъуасэ кьыз3ритамкIэ, Полышэм и гъущI гъуэгухэм я лэжьакIуэхэм зыкьаIэтащи, мафIэгъу щэ бжыгъэхэр зэтеуэныщ. Абы и зэранкIэ зезыжьам нэсыфакъым щIыхуэмини 10 бжыгъэхэр.

Кьэралым щынэхь ин дыдэ «Пшевозы региональное» гъущI гъуэгу Iуэхущ1апIэм и пресс-секретарь Ольшевский Петр зэржиIэмкIэ, мафIэгу 590-м щыщу 38 кьудейращ и чэзуэм гъуэгу теувар. Ахэр псори хамэ кьэрал кIуэхэм ящыщщ.

Щыщ мин бжыгъэхэр зежьакIуэу кIуэфыркъым, апхуэдэхэм деж яутIыпщ хабзэ автобусхэри щыIэкъымэ.

Урысей гъущI гъуэгухэм я лIыкIуэу Полышэм щыIэхэм кьыз3ратымкIэ, Урысейм и мафIэгъу Полышэм кIуэ-кьэкIуэжхэм абы щекIуэкI забастовкэр зыкIи кьажьхэ-уэркъым. Варшавэ икIуэ Москва махуэ кьэс кIуэ мафIэгър и чэзуэм - шэджагъуэ нэужьым - зэрихьэбзэу гъуэгу тохьэ.

Полышэм и гъущI гъуэгухэм я лэжьакIуэ мин 13-м щIигъум якъуэдий я улахуэм зэлотых 280-рэ (долларри 100) хагъэхьэн хуейуэ. Забастовкэр нобэ зэпагъэуну-рэ, улахуэм хамыгъахьэмэ, щыщlхьэIум и 24-м кьагъэщIэрэщlэжынущ.

Махуэ кьэс

ИТАР-ТАСС хьыбарегъащlэ Iэнатlэм дыгъуасэ кьыз3ритамкIэ, уэгъэмрэ илъэс куэд щIауэ я къралым щекIуэкI зауэмрэ ирахулIэу, Самолим къИэпхъуэкIахэм я дагеру Эфиощем щыIэм махуэ кьэс щолIэр ильъэи 5 зи ныбжь сабийуэ 10-м нэс.

ООН-м хэкур зрагъэбгынахэм я Iуэхукlэ комиссар нэхъыщхьэм и Управленэм (УВКБ) и лэжьакIуэ Эдвардс Адриан вэсэмахуэ зэржиIамкIэ, апхуэдизэ сабий зэрылIэм щхьэусыгъуэ хуохьу ахэр ирикъуэ зэрымышхэмрэ ф1ягъаз3уэфэ зэрыщIалэр кьаз3рыхьхьамрэ. Абы кьыхигъэщащ апхуэдэ щытыкIэ хьэлъэ дыдэм ядкыри лагерь зыбжанэ кьыз3рихутар. Иужьрей илъэсым Африкэ къуэкIыпIэм щыIа уэгъум и зэранкIэ цIыху мелуани 3-м щIигъу гъаблэм ихьынкIэ шынагъуэ хуэщ. Дунейпсо дэIупыкъуныгъэ-хэр зыльэIэсыр абыхэм я процент 20-р аркъудейщ.

Курдхэр увыIэркъым

РИА НОВОСТИ хьыбарегъащlэ Iэнатlэм кьыз3ритамкIэ, дыгъуасэ Тыркум и зауэлIу 8 хэкIуэдащ, курд боевикхэр къратеуа ящхь.

«CNN-Turk», «NTV» телеканалхэм кьыз3ратамкIэ, а гуауэр кьыщыхьэуар Тыркум и ипщэ-къуэкIыпIэмкIэ щыIэ, Иракым и курд гъунапкъэхэм кьыбгъурылъ Хаккяри щIыпIэрщ. Хабзэхъуэм органхэм хуагъэфащэ зауэлIхэм кьатеуар Курдистаным и лэжьакIуэ партым (РПК) и водителькхэр арауэ. Абы Тыркур илъэсищlкlэ бжыгъэ хьуауэ гугъу ирегъэхь, курдхэм къраныгъуэр кьыз3рагъэпэжьным хущIокъури.

ХэкIуэдахэм я бжыгъэм кьыхэхьэныр зэхуэIуа щыIэкъым - уIэгъэ хьэлъэу сымаджэщым ирашэлIа зауэлIхэм яхэтщ кьельиу дохутырхэр зыщымыгугъыж зыбжанэ.

РПК-р ООН-мрэ Евросоюзымрэ кьалыгIуэ терорист организацэу. 1984 гъэ лъандэрэ (а гъэращ курдхэр я автономием Тыркум щыщlэзэуэу щрагъэжьар) хэкIуэдащ щIыху мин 40-м щIигъу.

Мы махуэхэм

Щыщхьэ1ум и 18, *махуэку*

● Илъэс 75-рэ ирокъу флот Ищхьэрэм и авиацэр кьыз3рызэрагъэпэщр.

● Щыщхьэ1ум и 18 - 23-хэм Рим кьалэм щекIуэкIынущ иммунологхэм я 15-нэ дунейпсо конгресс.

Дунейм и щытыкIэнур: «meteonovosti.ru» сайтым кьыз3ритымкIэ, нобэ Налшык ищтр техьэ-техьу щыщынущ, хуабэу махуэм градус 26-рэ, жэщым - градус 19 щыIэнущ.

Щыщхьэ1ум и 19, *мэрем*

● 1991 гъэм ГКЧП-м СССР-м чрезвычайнэ щытыкIэ щигъэуат.

● **Гуманитар дэIэпыкъуныгъэм и дунейпсо махуэщ**

● Афганистан Ислъам Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1919 гъэм щхьэхуитыныгъэр зэфIагъэувэжащ.

● 1945 гъэм Вьетнамым щытекIуащ цIыхубэ-демократ революцэр, Франджым и тепщэныгъэм а къралым кIэ щезытар.

● 1942 гъэм Кьардэн Кьубатий Елъхьуэт (Осетие Ищхьэрэ) и деж бийм и кьхъулъатитI кьащIридыдащ.

Дунейм и щытыкIэнур: «meteonovosti.ru» сайтым кьыз3ритымкIэ, Налшык пIалъэ-пIалъэрэкIэ уэшх кьыщешхьынущ. Хуабэу махуэм градус 25-рэ, жэщым-градус 17 щыIэнущ.

Плановэр зыгъэзэжьыр **ГЪУЩIО Зарифи.**

Лъэпкъ Iуэщ1ыгъэ:

Уи дахэ нэхърэ си Iей.

● Къэрал Iуэхущ1апIэхэм

Улахуэхэми хохъуэ

КЪБР-м Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ и министерствэм щыэзхальхьэжащ 2011 гъэм и щIышIулэ - мэкъуаугъуэ мазэхэм республикэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэм къриклуехэр.

МАЗИХЬМ кьриубыдэу промышленностым и Iэнатlэ щхьэхуэхэм я Iэдакъэщlэкlыу щэхуакIуэхэм хурагъэшащ, лэжьыгъэрэ Iуэхутхьэбзэу зэфlагъэкlащ сом мелард 17-рэ мелуани 138-рэ и уасэ. Промышленностым кьыщIигъэкIхэм я индексыр проценти 104,5-м нэсащ.

Псори зэхэту продукцIэу Iурагъэшам и процент 69,6-р сырьем елэжь Iуэхущ1апIэхэм хуоз. Электрокьарукlэ, газкlэ, псыкlэ кьыз3эмыгъэтэщ, ахэр ятеэыгъашэ Iэнатlэхэм процент 30,1-рэ, хьурыуэфlыгъуэхэр кьыщlэзыххэм процент 0,4 яльос.

Фэм елэжь, абы кьыхэщlыкIа щыгъынхэр, вакъэхэр зыд, хьурыуэфlыгъуэхэр кьыщlэзых, гъэсныпхъэрэ энергиекlэ кьыз3эмыгъэтэщ, щэкlэхэр щыз3Iуашэ, дэрбзэр, ерыскъыпхъэ лIэужьыгъуэхэр кьыщlэзыгъэкI, металлургие, гъущlэкlэхэр зыгъэхьэзыр, апхуэдэу транспортрэ Iэмэпсымэхэмрэ щыз3епкральхъэ Iэнатlэхэм я зэфlэкlым эхэщlыкIыу хэхъуащ.

ПродукцIэу кьыщlагъэкIым хагъэхъуэн, лэжьапIэщ1эхэр кьыз3Iуахуэн мурадкlэ, электрокьарур кьыдэзыгъахуэ Iэмалхэр кьэгъэсэбэпыным, Iэнатlэхэр егъэфlэкlуэным, техникэр кьэгъэщlэрэщlэным промышленнэ предприятэхэм щыпащащ.

Мэкъумэш хозяйствэ лIэужьыгъуэ псоми продукцIэу сом мелардри 6-рэ мелуан 317-рэ и уасэ е нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм ельытауэ проценти 4,7-кlэ нэхьыбэ кьрахьэлIэжащ. Иужьрей илъэс зэкlэльыкIуэхэм а Iэнатlэм псынщlэу зеужь. 2006 - 2010 гъэхэм кьриубыдэу мэкъумэшхэкlыу кьалэжьым хуэдэ 1,4-кlэ хэхъуащ.

Ухэныгъэу сом зы мелардрэ мелуан 566,3-рэ и уасэ иратгъэкIэкIащ. Ар 2010 гъэм и апхуэдэ зэманым яхуэзэфlэкlам процент 8,8-кlэ щIегъу.

ПсэупIэу метр зэбгъуэнатlэ мин 82,5-рэ е илъэс кIуам и апхуэдэ лъэхъэнэм ельытауэ зы процентрэ пщIанищlкlэ нэхьыбэ яташ.

Розницэ затум сом мелард 30-рэ мелуан 35,3-рэ щыз3эрагъэкIуэкlащ. Ар нэгъабэ и япэ мазихьм зэрыхьуам процент 5,6-кlэ щIегъу. А щIыкIэм тету ящам и процент 52,1-р ерыскъыпхъэхэм щымыщ продукцIэш.

Ялпэ илъэс ныкъуэм сом мелардри 7-рэ мелуан 693,6-м пэкlэу Iуэхутхьэбзэ щIыхуэхэм щIэзэкlэ хуащlащ. Нэгъабэрей уасэхэмкlэ кьапщтэмэ, ар процентти 110,7-рэ мэхьу.

2010 гъэм и дыгъэгъазэм ельытауэ, потребительскlэ уасэхэм я индексым мэкъуаугъуэу мазэм процентти 5-кlэ хэхъуащ.

Кьыз3рабжамкlэ, а зэманым кьриубыдэу мазэ улахуэр ику иту сом 11 973,7-м нэсащ. Ар илъэс кIуам ельытауэ процентти 10,4-кlэ нэхьыбэщ.

КЪЭРЭЩlЭ Элеонорэ,

КЪБР-м Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ и министерствэм къэрал щIыб эпвщlэныгъэхэмрэ хьыбарегъащlэ Iэнатlэхэм ядэлэжьымкlэ и къудамэм и Iэщlагъэлэ1-эксперт нэхьыщхьэ.

● Бахъсэн куей

Япэ хэгъуэр и кIэм нагъэс

Бахъсэн районым и мэкъумэш IэнатIэхэм бжыхьэсэ зыгъэпсыкIыну кIэрыкуншэу кърахьэлIэжащ.

МЫ ГЪЭМ и гъатхэр уэлбанэриле уэ икIи щIыIэу зэрыщытам и зэранкIэ хэгъуэр махуэ 20 хуэдизкIэ нэхъ кIасэу яублащ. Арщхьэкlэ мэкъумэшыщlэхэр арэзыщ гъавэм и бэвагъымкIэ: хьэпцIийуэ гектар 562-рэ Iуахыжащ, зы гектарым центнер 26-рэ къыгъэхыу. Иджыпсту иужь итщ бжьыхьэсэ гуэдзым кьехьэлIэжьыным. Гъавэр епIэщlэкIыу хъумапIэхэм ирагъашэ. Лабораторэхэм щрагъэкIуэкI кьэпщытэныгъэхэм кьадэкIуэу, ягъэтIылъыну хаха гуэдзым щхьэхуэу иолэжь, гъэ зэрыщlэкlынум хуагъэхьэзыр.

Апхуэдэу Бахъсэн куейм и мэкъумэш хозяйствэхэр иужь итщ Iэщым ирагъэшхыну Iусыпхъэхэр гъэтIылъынми. Иджыпсту емызэшу псы щIагъэлъадэ нартыхум. Техникэрэ дагъэзэгъэсыныпхъэкIи гъавэгъэкIэхэр бэлэрыгъакъым икIи етIуанэ хэгъуэм зэпэщу зэреувэлIэнум хуэхьэзырщ. Мы куейм и мэкъумэшыщlэхэр нартыхури сэхуранри бэв хъуну щогугъ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Гъавэ бэв кърахьэлIэж

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Республикэм и мэкъумэшыщlэхэм гъавэр кърахьэлIэж. Иджыкlэ гектар кьэс центнер 35-м нэблагъэ къытрах, ар нэгъабэ елъытауэ центнери 4 - 5-кlэ нэхьыбэщ.*

ПСОРИ зэхэту гъавэ тонн мини 160-рэ кърахьэлIэну щогугъ. Щыщlынэмыщlауэ, мэкъумэшлэ гъахьэзырыным и гуащIэгъэгъуэщ. НобэкIэ республикэм мэкъу тонн мин 74-рэ щагъэтIылъащ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Адыгэ псалъэ

Жэщ псо мэзым щигъэкIуи...

АДЫГЕЙ. *Адыгейм и бгыхэм щыкIуэда илъэси 10 зи ныбжь щIалэ щыкIур лажьэ имыIэу мэрем тщэджажьым къагъуэтыжащ.*

«ЛъАГЪУЭ-НАКЪЪУЭ» зыгъэпсэхупIэм и Iэгъуэблагъэм щыгъуэща ныбжьыщIэм щыIэныгъэ хэлъу жэщыр мэзым щигъэкIуащ. Сабийр къагъуэтыжащ Краснодар крайм и «Кубань-СПАС» АСО-м и къэлъыхьуакIуэ 20 зыхэта гупым.

Хьэрычэтыщ1Iэм теуахэр къалъыхъуэ

АБХЪАЗ. *Республикэм и Очамчир щей фабрикэм и унафэщI Чкадуа Роман и «Ленд-Крузер» автомашинэм нэкIуIупхъуэхэр зыIуль щIэпхъаджащIищ теуэри, лэжьакIуэхэм яхуищэ улахуэр трахащ.*

ХЪЭРЫЧЭТЫЩlЭМ и лэжьакIуэхэм яхуищэ улахуэ сом 1 мелуанрэ мин 972-рэ фIадыгъуащ. Къэрал номерхэр зытемылъ ВАЗ-2121 автомашинэ дыжьыныфэмкlэ зызыгъэпщкlужа щIэпхъаджащlэхэр полицэм къелъыхъуэ.

Гъавэ бэв кърахьэлIэж

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Республикэм и мэкъумэшыщlэхэм гъавэр кърахьэлIэж. Иджыкlэ гектар кьэс центнер 35-м нэблагъэ къытрах, ар нэгъабэ елъытауэ центнери 4 - 5-кlэ нэхьыбэщ.*

ПСОРИ зэхэту гъавэ тонн мини 160-рэ кърахьэлIэну щогугъ. Щыщlынэмыщlауэ, мэкъумэшлэ гъахьэзырыным и гуащIэгъэгъуэщ. НобэкIэ республикэм мэкъу тонн мин 74-рэ щагъэтIылъащ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

● КЪБР-м и Президентым къыхилъхьа жэрдэмым дытопсэтыхь

Епископ Феофилакт:

Сэ ар сигу ирохь

къыз3тенэным, зегъэужьыным.

Сэ Iуэху зыбжанэ кьыхэслъхьэну сыхуейт. Дэ дыщыпсэуащ атеизмэр нахуэу щытепщэ, диныр зэхэзехэн щащI лъэхъэнэм. Конституцэр дин пIыгъыну уэзрыхуитымкIэ щэсыпIэ щIидзэ, дин конфессиехэм зрагъэубгъуну икIи ахэр яджыну хуит щащI къэралыщIэм дыщыщыпсэу нобэрей зэманым сэ сыхуейт дин нэхьыщхьэхэм я лъабжьэхэр курыт школхэм щрагъэджыну Iэмал етыныр кьыщыгъэлъэгъуа Iыхьэ концепцIэм хагъэхьэну.

Апхуэдэу мыхьэнэшхуэ иIэнт телевиденэм и каналхэм ядэлэжьэн зэрыхуейр концепцIэм кьыщыкъэгъэщхьэхукIыным. Псалъэм и хьэтыркIэ, «Культура» канал гъуэзэджэм, мыхьэнэ ин иIэ Iуэхуэхэр кьэзыIэтым, дэлэжьэныр. Си гугъэщ ди республикэм и лэжьакIуэхэр ВГТРК-м нэхъ жьыдэру дэлэжьэфыну, ди щIыналъэм и тхыдэм, республикэм и щIыпIэ лъапIэхэм, псом нэхьрэ нэхьыщхьэращи, мыбы щыпсэу е зэгуэр щыпсэуа лIыхьжьхэм, щIыхуэм ятеуэуа программэ гъэщIэгъэнэхэр зэхалъхьэфыну.

Президентым и жэрдэмыр зи чэзуэ кьызолытэ икIи зэрыщыту дызоIыгъ. Сэ Тхьэ сольэIу мыхьэнэшхуэ зиIэ мы концепцэм Кьэбэрдей-Балькъэрыр зи лъахэ лъэпкъ куэдыр, абыхэм зэрахьэ динхэр кьыз3эдэгъуэгурыкIуэ-ным лъабжьэ быдэ хуэхьуну.

● Налшык

Унэр къагъэщIэрэщIэж

сен и унафэкlэ Лъаныгъэжьм сом мелуани 2,5-рэ хухахащ. Iуэхущ1апIэр зезыхьэ ну ухуакIуэхэм я зэфlэкlэ псори ирахьэлIэнущ унэм и архитектурэ телIъэр зэрамыхъуэкIыу, абы щыгъуэми иджырей мардэхэм тету къэгъэщIэрэщlэжынымкlэ.

ЖАНХЪУЭТ Зуэз.

МафIэгухэр увыIэрэ

ИТАР-ТАСС хьыбарегъащlэ Iэнатlэм дыгъуасэ кьыз3ритамкIэ, Полышэм и гъущI гъуэгухэм я лэжьакIуэхэм зыкьаIэтащи, мафIэгу щэ бжыгъэхэр зэтеуэныщ. Абы и зэранкIэ зезыжьам нэсыфакъым щIыхуэмини 10 бжыгъэхэр.

Кьэралым щынэхь ин дыдэ «Пшевозы региональное» гъущI гъуэгу Iуэхущ1апIэм и пресс-секретарь Ольшевский Петр зэржиIэмкIэ, мафIэгу 590-м щыщу 38 кьудейращ и чэзуэм гъуэгу теувар. Ахэр псори хамэ кьэрал кIуэхэм ящыщщ.

Щыщ мин бжыгъэхэр зежьакIуэу кIуэфыркъым, апхуэдэхэм деж яутIыпщ хабзэ автобусхэри щыIэкъымэ.

Урысей гъущI гъуэгухэм я лIыкIуэу Полышэм щыIэхэм кьыз3ратымкIэ, Урысейм и мафIэгъу Полышэм кIуэ-кьэкIуэжхэм абы щекIуэкI забастовкэр зыкIи кьажьхэ-уэркъым. Варшавэ икIуэ Москва махуэ кьэс кIуэ мафIэгър и чэзуэм - шэджагъуэ нэужьым - зэрихьэбзэу гъуэгу тохьэ.

Полышэм и гъущI гъуэгухэм я лэжьакIуэ мин 13-м щIигъум якъуэдий я улахуэм зэлотых 280-рэ (долларри 100) хагъэхьэн хуейуэ. Забастовкэр нобэ зэпагъэуну-рэ, улахуэм хамыгъахьэмэ, щыщlхьэIум и 24-м кьагъэщIэрэщlэжынущ.

Махуэ кьэс

ИТАР-ТАСС хьыбарегъащlэ Iэнатlэм дыгъуасэ кьыз3ритамкIэ, уэгъэмрэ илъэс куэд щIауэ я къралым щекIуэкI зауэмрэ ирахулIэу, Самолим къИэпхъуэкIахэм я дагеру Эфиощем щыIэм махуэ кьэс щолIэр ильъэи 5 зи ныбжь сабийуэ 10-м нэс.

ООН-м хэкур зрагъэбгынахэм я Iуэхукlэ комиссар нэхъыщхьэм и Управленэм (УВКБ) и лэжьакIуэ Эдвардс Адриан вэсэмахуэ зэржиIамкIэ, апхуэдизэ сабий зэрылIэм щхьэусыгъуэ хуохьу ахэр ирикъуэ зэрымышхэмрэ ф1ягъаз3уэфэ зэрыщlалэр кьаз3рыхьхьамрэ. Абы кьыхигъэщащ апхуэдэ щытыкIэ хьэлъэ дыдэм ядкыри лагерь зыбжанэ кьыз3рихутар. Иужьрей илъэсым Африкэ къуэкIыпIэм щыIа уэгъум и зэранкIэ цIыху мелуани 3-м щIигъу гъаблэм ихьынкIэ шынагъуэ хуэщ. Дунейпсо дэIупыкъуныгъэ-хэр зыльэIэсыр абыхэм я процент 20-р аркъудейщ.

Курдхэр увыIэркъым

РИА НОВОСТИ хьыбарегъащlэ Iэнатlэм кьыз3ритамкIэ, дыгъуасэ Тыркум и зауэлIу 8 хэкIуэдащ, курд боевикхэр къратеуа ящхь.

«CNN-Turk», «NTV» телеканалхэм кьыз3ратамкIэ, а гуауэр кьыщыхьэуар Тыркум и ипщэ-къуэкIыпIэмкIэ щыIэ, Иракым и курд гъунапкъэхэм кьыбгъурылъ Хаккяри щIыпIэрщ. Хабзэхъуэм органхэм хуагъэфащэ зауэлIхэм кьатеуар Курдистаным и лэжьакIуэ партым (РПК) и водителькхэр арауэ. Абы Тыркур илъэсищlкlэ бжыгъэ хьуауэ гугъу ирегъэхь, курдхэм къраныгъуэр кьыз3рагъэпэжьным хущIокъури.

ХэкIуэдахэм я бжыгъэм кьыхэхьэныр зэхуэIуа щыIэкъым - уIэгъэ хьэлъэу сымаджэщым ирашэлIа зауэлIхэм яхэтщ кьельиу дохутырхэр зыщымыгугъыж зыбжанэ.

РПК-р ООН-мрэ Евросоюзымрэ кьалыгIуэ терорист организацэу. 1984 гъэ лъандэрэ (а гъэращ курдхэр я автономием Тыркум щыщlэзэуэу зэрагъэжьар) хэкIуэдащ щIыху мин 40-м щIигъу.

Мы махуэхэм

Щыщхьэ1ум и 18, *махуэку*

● Илъэс 75-рэ ирокъу флот Ищхьэрэм и авиацэр кьыз3рызэрагъэпэщр.

● Щыщхьэ1ум и 18 - 23-хэм Рим кьалэм щекIуэкIынущ иммунологхэм я 15-нэ дунейпсо конгресс.

Дунейм и щытыкIэнур: «meteonovosti.ru» сайтым кьыз3ритымкIэ, нобэ Налшык ищтр техьэ-техьу щыщынущ, хуабэу махуэм градус 26-рэ, жэщым - градус 19 щыIэнущ.

Щыщхьэ1ум и 19, *мэрем*

● 1991 гъэм ГКЧП-м СССР-м чрезвычайнэ щытыкIэ щигъэуат.

● **Гуманитар дэIэпыкъуныгъэм и дунейпсо махуэщ**

● Афганистан Ислъам Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1919 гъэм щхьэхуитыныгъэр зэфIагъэувэжащ.

● 1945 гъэм Вьетнамым щытекIуащ цIыхубэ-демократ революцэр, Франджым и тепщэныгъэм а къралым кIэ щезытар.

● 1942 гъэм Кьардэн Кьубатий Елъхьуэт (Осетие Ищхьэрэ) и деж бийм и кьхъулъатитI кьащIридыдащ.

Дунейм и щытыкIэнур: «me

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм шыщхьэIум и 4-м **№420-РП**

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и егъэджэныгъэ Iэнатlэм и лэжьакIуэхэм я шыщхьэIу педагог зэIущIэхэр зэпэщу ирагъэкIуэкIым икIи ЩIэныгъэхэм я махуэр 2011 гъэм фокlадэм и 1-м ягъэлъапlэн мурадкlэ:

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщIакIуэ органхэм я къулыкъущIэхэу шыщхьэIу педагог зэIущIэхэм, ЩIэныгъэхэм я махуэр гъэлъапlэным хэтыж папщlэ муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ ирагъэбыдыпIалхэр къэщтэн.

2. Муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я щIыпlэ администрацэхэм чэнджещ етын шыщхьэIу педагог зэIущIэхэр, ЩIэныгъэхэм я махуэр гъэлъапlэным егъэщIылIа Iуэхуэхэр ягъэхъэзырыну икIи зэпэщу ирагъэкIуэкIыну.

3. Къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ министерствэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм чэнджещ етын Iуэхуэхэр щрагъэкIуэкI щIыпIэхэм шынагъэшынагъэмрэ хабзэхэмрэ къыщыщэрагъэпэщыну.

4. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм 2011 гъэм фокlадэм и 5 пщlондэ хъыбар къыдигъащIэн хуейщ мы Унафэр гъэзэщIа зэрыхъуа щIыкIэм тетхуэзу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ! ГЕРТЕР Иван

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2011 гъэм шыщхьэIум и 4-м къыдигъэкIа Унафэ №420-РП-мкlэ къащтащ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщIакIуэ органхэм ящыщ къулыкъущIэхэу ящыщхьэIу педагог зэIущIэхэм, ЩIэныгъэхэм я махуэр гъэлъапlэным хэтыну муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ ирагъэбыдыпIалхэр

№	Муниципальнэ къызэгъэпэщыныгъэхэр	Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщIакIуэ органхэм я къулыкъущIэхэр
1.	Налшык кьалэ округ	Тертер И. К., Абрэдж I. Хь., Уянаев К. Хь.-М., Ерчэн Т. Хьу., Щхьэгъэпсо С. Хь.
2.	Щэджэм муниципальнэ район	Бышэн А. А.
3.	Дзэлыкъуэ муниципальнэ район	Пащты Б. С.
4.	Щэрэдж муниципальнэ район	Тыэзыев Б. Х.
5.	Аруан муниципальнэ район	Фырэ Р. Б.
6.	Прохладнэ муниципальнэ район	Лыджвдэ Хь. Тl.
7.	Тэрч муниципальнэ район	Тюбеев А. И.
9.	Iуащхьэмахуэ муниципальнэ район	Къулъатырбий Хь. М.
10.	Май муниципальнэ район	Мусуков А. Тl.
11.	Бахьсэн кьалэ округ	Сунш А. А.
12.	Бахьсэн муниципальнэ район	Къэздэхэу А. Б.
13.	Лэскэн муниципальнэ район	Афlэунэ А. М.

«2012 - 2016 гъэхэм щIыналъэм псоми зэхуэдэу къыщаугъэсэбэп автомобиль гъэгурыкIэ зэрагъэнэху электрофIэмэпсымэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и жылагъуэхэм щыгъэувын» республикэ программэу мурад щхьэхуэм хуэгъэзам и Iуэхуэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм шыщхьэIум и 4-м **№231-ПП**

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI**:

1. «2012 - 2016 гъэхэм щIыналъэм псоми зэхуэдэу къыщаугъэсэбэп автомобиль гъэгурыкIэ зэрагъэнэху электрофIэмэпсымэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и жылагъуэхэм щыгъэувын» республикэ программэу мурад щхьэхуэм хуэгъэзам и Iуэхуэкlэ.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансэмкlэ и министерствэм (Бышэн А. А.) гъэ къэс Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и бюджет гъэгу фондым и мылъкыр зыхуэдизым тещIыхьауэ мы унафэр гъэщIэщIын ахъшэ хухихьи хуейщ.

3. Мы Унафэр зэрагъэщIэн кlэлъплъыну кьалэн щыщIын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Уянаев К. Х. - М.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ! ГЕРТЕР Иван

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм псоми зэхуэдэу къыщагъэсэбэп щIыналъэ автомобиль гъэгурыкIэ зэрыщIэзэрахьэну, зэрыщIэзэрагъэпэщыжыну щIыкIэм и Iуэхуэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм шыщхьэIум и 4-м **№232-ПП**

«Автомобиль гъэгурыкIэмэ Урысей Федерацэм щрагъэкIуэкI гъэгу лэжьыгъэм икIи Урысей Федерацэм и хабзэгъэзыр унафэ щхьэхуэхэм зэхьуэжьыныгъэр хэлъхьэным я Iуэхуэкlэ» Федеральнэ закон №257-ФЗ-уэ 2007 гъэм щакIуэгъуэм и 8-м къыдэкIам и 17-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм, 18-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм, «Автомобиль гъэгурыкIэмрэ я Iуэхуэкlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №17-РЗ-уэ 2009 гъэм щышылэм и 27-м къыдэкIам и 12-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм япкъ иткlэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI** :

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм псоми зэхуэдэу къыщагъэсэбэп щIыналъэ автомобиль гъэгурыкIэ зэрыщIэзэрахьэну, зэрыщIэзэрагъэпэщыжыну щIыкIэм и Iуэхуэкlэ.

2. Мы Унафэр зэрагъэзащIэн кlэлъплъыну кьалэн щыщIын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Уянаев К. Х.-М.

3. Мы Унафэм къару егъуэт щытратэз махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ! ГЕРТЕРИван

«Илъэсым и хьэрычэтыщIэ лэжьакIуэ нэхъыфI» зэпеуэр гъэ къэс егъэкIуэкIыным и Iуэхуэкlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм шыщхьэIум и 4-м **№234-ПП**

Хьэрычэтыщlэ лэжьыгъэ мащlэмрэ курытымрэ нэхъри зрагъэужьын, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и предприятэ нэхъ цIыкIуэм, курытхэм лэжьакIэм къыхэгъуэта кIуэрабгъу нэхъыфIэхэм зрагъэубгъун мурадкlэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI** :

1. «Илъэсым и хьэрычэтыщlэ лэжьакIуэ нэхъыфI» зэпеуэр гъэ къэс зэрырагъэкIуэкI Хабзэу мы унафэм щыгъуэ къэщтэн.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкlэ и министерствэм гъэ къэс къыхэригъэпэщын хуейщ «Илъэсым и хьэрычэтыщlэ лэжьакIуэ нэхъыфI» республикэ зэпеуэр.

3. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансэмкlэ и министерствэм (Бышэн А. А.) гъэ къэс Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкlэ и министерствэм мылъку хухихьи хуейщ къыкIэлъыкIуэ илъэсхэм тещIыхьауэ мы унафэм хуэгъэзам и Iуэхуэкlэ:

4. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ куейкэрэ къэл округхэмрэ я щIыпlэ администрацэхэм, хьэрычэтыщIэхэм я жылагъуэ зэгуэхэныгъэхэм куейкэм зэпеуэхэр къыщызэрагъэпэщыну чэнджещ етын.

5. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и мылъхэдэ унафэхэм къару ямыIэжу къэлытэн:

«Илъэсым и хьэрычэтыщlэ лэжьакIуэ нэхъыфI» зэпеуэр гъэ къэс егъэкIуэкIыным и Iуэхуэкlэ» 2002 гъэм шышщхьэIум и 31-м къыдигъэкIа №377-м.

«2002 гъэм шыщхьэIум и 31-м КъБР-м и Правительствэм къищта Унафэ №377-м зэхъуэжьныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхуэкlэ» 2004 гъэм шыщхьэIум и 6-м къыдигъэкIа №241-ПП-м.

«2002 гъэм шыщхьэIум и 31-м КъБР-м и Правительствэм къищта Унафэ №377-м зэхъуэжьныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхуэкlэ» 2006 гъэм шыщхьэIум и 10-м къыдигъэкIа №209-ПП-м.

«2002 гъэм шыщхьэIум и 31-м КъБР-м и Правительствэм къыдигъэкIа Унафэ №377-м зэхъуэжьныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхуэкlэ» 2007 гъэм накIыгъэм и 17-м къыдигъэкIа №119-ПП-м.

6. Мы Унафэр зэрагъэзащIэн кlэлъплъыну кьалэн щыщIын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и яп къуэдзэ Абрэдж I.Хь.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ! ГЕРТЕРИван

Иужьрей илъэсхэм къэрал властри жылагъуэри гулыт-тэ хэха хуэщIу, набдзэгубдзапIкъу кlэлъоплъ КъБР-м и МВД-р зэрылажьэм ещIэкlэ зэщIэузэда гупхэр республикэм кьыщыунэхуу, щIэпхъаджагъэ хьэлъхэр, гущIэгъуншэхэр абыхэм ялэжь хьуэ нэужь, хабзэхьуэмэ органхэм ушыпIэ щхьэхуэ гъашIэм щыубыдащ.

Даун, хабзэхьуэмэ органхэм цIыхухэм я пашхэ щахь жэуапIныныгъэм куэдкlэ хигъэхьуауэ а щытыкIэм.

Дауэ пэлъэщ ахэр я кьалэнымрэ я упщIэм и жэуапр къэтлыхьуэу дэ зыхуэдгъэзащ Урысей Федерацэм и МВД-м и Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэмкlэ и министр Васильев Сергей. «Адыгэ псалъэм» игъэуба упщIэхэм мыхэращ абы жэуапу къыртыжар.

- Иджыблагъэ щыIуагъэ дыззэрыхьуащи, 2011 гъэм и ящэ илъэс щыкуэм зи республикэм щIэпхъаджагъэ щалэжьар процент 13,7-кlэ нэхъ мащIэщ, нэгъабэ и апхуэдэ зэманым щыIа бжыгъэхэм елыытагъ. Къыщежlофамэ арат абы кьыкIыр: профилактикэ лэжьыгъэм кьыпэкIуа, КБР-м и социально-экономикэ щытыкIэр ефIакIуэ, щIэпхъаджагъэм хэщIа, КТО режимыр республикэм и куей зыбжанзэм зэрыщыIам и фIыгъэ, хьэмэрэ кьыхэзырыгъэкIыу, пхъашэу ялэжьа щIэпхъаджагъэхэр щIауфдуурэ а бжыгъэр нэхъ льагъэ ящIу ара?

- Пlэжыр жыпlэмэ, У рысей Федерацэм и МВД-м и хупхьэ хэм кьитlасэу, 2010 гъэм и мэлыхьыхьым щегъэжьауэ иджыщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и МВД-р тэмэму лэжьауэ кьыщалыытар, Абы щыгъуэми, ди Iуэхущlапlэм кьыпэщыIа зыкlи зихъуэжакъым: арт терроризм т, эк стремист лъэныкьуэхэмкlэ еБэкI щIэпхъаджащ гупхэр зэкъуэдауэ гъэкIуэдыныр, абыхэм ахъшэ кьаэзэрыхьэ Iмалхэр зэхуэщIыныр, налог Iэнатlэхэм щалэжь щIэпхъаджэхэр сэтей кьэщIауэ, республикэмрэ федеральнэ бюджетымрэ мылькуу кьаIэрыхьхэм хэтэ зэхуэдэныр, IэщIэр, лагьымэхэр хабзэм кьемыззэгъыу зезыхьэхэр, зыщIэжэр кьэгъуэтауэ унафэ ятещIыхьныщ. Куэд мэхъу апхуэдэ кьалэнхэр, коррупцэмрэ Iульхьэ Iыхьынымрэ пэщIэтыныр, ди лэжьакIуэхэм ящыщу апхуэдэ Iуэху зезыхьэхэр кьэхутэнри, властым кьулыкьущхьэ щыIэ Iыгъхэм я Iуэху зехьэкIэм къэрал хабзэхэм кьемыззэгъыу хэлъыр кьэпщытэнри абы хэтыжу.

- Мы гъэм и мазаем щыIэ щIэпхъаджагъэ гупхэм ещIэ зыбжанзэм Налшык КТО режимыр щагъэуври, экстремизмымрэ терроризмымрэ гъэкIуэдыным хуэунэтIа лэжьыгъэхэр екIуэкIащ. Ди къэрал махуэ кIуам а режимыр щыIуахьжак Налшык и районхэм. Сытыр кьрикIуа а лэжьыгъэм?

- Терроризмымрэ экстремизмымрэ кьыззэгъэпэщыр щIэпхъаджагъэ гупхэм дебгъэрыкIэну тхуэзэфIэкIащ. 2011 гъэм и мазаем щыIэзауэ адрей хабзэхьэхэм органхэм я гъусэу, Iэщlэкlэ зэщIэуэзэда гупхэм яхэту цIыху 52-м кlэ ягъуэтащ. Абы ящыщщ Москварэ Москва областымрэ кьикIа туристхэри, мэзхьуэмэхэри, Мусульмэн дин Iуэхущlапlэм и унафэщI Пщыхьэщlэ Iэнаси зыкIакIэр, гъущI клапсэ гъуэгур, Бахьсэн ГЭС-р кьэзыгъуэхэр, МВД-м и лэжьакIуэхэр, цIыху мамырхэр зыIэщIэкIуэдахэр, Iэщхькlэ зэщIэуэзда экстремист гупхэм я унафэщIхэр. Абыхэм яхэту икIи ядэIэпыкьуу дубыдащ цIыху 61-рэ. КьыщIэдгъэщащ террористхэм ахъшэ зэрыхуэуатIыщI Iэмал зыбжанэ.

Зи гугъу тщIы зэманым кьырыубзэу дэ зэтеткьутащ экстремист гупхэм пIалъэ кIыхькlэ кьагъэсэбэпын хуэдэу псэупIэ яща баззэ 6, къэттIэщIащ абы я Iэщъ гъэпщкIуп1эу 24-рэ, бомбэ щащI лабораторэ щыIкIуу щы. ЩIэпхъаджащIэхэм кьатетхащ Iэщъ 84-рэ: автомату 15, кlэрахьэу 48-рэ, пулемету 2, гранатэу 83-рэ, щэзэмыдзэкьыныгъэ 6574-рэ, бомбэ кьызыхьащIыкIыу килограмм 27-м щигъу.

- 2011 гъэм гъатхэпэм и 1-м щыIэдзауэ Урысей Федерацэм щолажьэ милицэр полицэ Iэнатlэкlэ зэхъуэкIыным теухуа Законыр. Дауэ а зэхъуэкIыныгъэхэр ди республикэм и МВД-м щекIуэкIа? Сыт хуэдизкlэ ину щытыну а зэхъуэкIыныгъэхэр?

- Зи гугъу тщIы Законым-рэ У рысейм и МВД-м и унафэмэрэ япкъ иткlэ, ди министерствэмрэ абы и унафэ щIэт Iуэхущlапlэхэмрэ щыIэжьыну цIыху бжыгъэр зыхуэдизу щытынур щIэрыщIэу дубзыхуащ. МВД-м и министрым и кьудэзэу 8 лэжьамэ, иджы щыхуиIа кьудейщ кьанэр. Адрей унафэщIхэми я бжыгъэр апхуэдэу дгъэмэщIащ. Апхуэдэ щыкlэкlэ щыхьхуит кьэхуа цIыхухэм я фэепльхэр цIыху кIуапIэщ. Псалъэ лен хэIэтыкIак хэмыту, я щхьэр хуагъэщхьыу я лъабжьэхэм удз гъэгъахэр щагъэтIыпIь. Ар и щыхьэтщ ди щхьэхуитныныгъэм папщIэ зи пIалъэ хэм зэрахьа лIыгъэм щIэблэр зэрыригушхэм, дэтхэнэ зыми и цIэр зэрафIэльапIэм.

Тхыгъэр зейр Инарыкъуей къуажэм щыIэ Хьымбэхэр Рашидщ, тедзэным хуэзыгъэжьэрар КъБКъУ-м гъуэгуанэм щIыхуфэ хъыбарегъащIэ Iэнатlэхэмкlэ и факультетым журналистикэмкlэ и кьудамэм и етIуанэ курсым щIэс ДУКIуэ Заретэщ.

● Жыжьэ - гъунэгъу

Сыт щыгъуэ зэманри

Нэмыщэ фашист зэрыпхъуакIуэхэм у дыныщхуэ щрадза, бий ерур кьыщагъэувыIа «Курп пъагапIэ»-кIэ зэджэр а щыпIэм щекIуэкIа зэ хэуэ гуащIэхэм ДыгъэкIыщ «Кьыщы-зыгъэпэгъуа совет зауэлI хахуэхэм я фэепльу тхыдэм хьыхащ. Абдеж щагъэува обелиск екIур, хэкIуэдахэм я псэм едэхащIэ щыкIэу, уардэу зэфIэтщ, ищхьэ дыдэм кьыщыблэ вагъуэ пэтыжь кьуащтхур я «вагъуэ имыкъу» кьыпфIощ. Абы кьыбгъурытщ бийм зэрэсэуа танкхэм ящыщ «ИС»-кIэ зэджэр. Мы щыпIэр дахащэщ, езыр апхуэдизу гъэзэщи, укьытету ди республикэм и щIыгу псоми уиплъ хуэдэщ. Ипщэ кьэс Текlуэныгъэм и махуэ пащIэм ирихьэлIэу пъагапIэм щIыху куэд щызэхуос. ЩIыхьжьыхэр ягу кьыщагъэкIыж, абыхэм ятеухуэну хъыбарыщIэ щыIэмэ, ахэмкlэ щызэдогуащэ.

КурП Ипщэм хьыхь къужжитIым - Исльэмейрз Инарыкъуейрз - Хэку зауэшхуэм зэкIуэдахэм я фэепльу екIуэр дэтщ. Инарыкъуейм и курыт еджапIэм и пщIантIэм щагъуэвам «кьуэшыкхъэкIи» йоджэ. А фэеплъым тетщ Курп пъагапIэм деж щыхэкIуэдахэм я щIэ-унэщIэри. Абыхэм яхэтщ Армениемрэ, Украинэмрэ, Азербайджаным, Куржым, нэгъуэщI щIыпIэхэми щыщхэр. Еджакlуэхэм фэепльыр кьабзэу зэрахьэ, и Iэшэльашэр зэпымыуэ ягъэщIэращIэ. Инарыкъуейдэс зауэлIи 148-м Хэкум и щхьэхуитныныгъэм папщIэ и псэр ятащ. Абыхэм мымащIэу яхэтщ хьыбарыншэу кIуэдахэр, я щхьэр щагъэтIылъа щIыпIэм я Iыхьлы-благъэкэр ноби зыщымыгъуазэкэр.

Апхуэдэкэм ящыщт Шормэн Исуфи. Ар хьыбарыншэ зэрыльрэ илъэс 70-м нэсауэ Украинэм кьыкIыу и жылагъуэм тхыгъэ кьахуэкIуащ. КьэтлъыхьакIуэхэм кьатхырт 1941 гъэм Полтавэ областым хьыхь Оржицэ поселкэм деж щекIуэкIа зэхуэуэ гуащIэм я адэшхуэр зэрыхьэкIуэдар.

Шормэн Исуфрэ и щхьэгъусэ Касринэрэ щIалэ цIыкIу зэдагъэтауэ, гъашIэ дахэ зэдаухуэну щрагъажьэ дыдэм Хэку зауэшхуэм я насыпыр кьыззэтрикIутащ. Адрей куэдэмри хуэдэу, гъопIащ абы Касринэ псэухункIэ, пэпIащ кьыхухитхауэ щыта пчысыо закъуэр и псэм щигьафIэу, «кьэкIуэжмэ, езгъэльагъэжынщ-жиIэ зэпыту. Ауэ и хьыбар гуэр зэхихьыну кьыхухитхэкъым.

Оржицэ поселкэм щыщ къэпъыхьакIуэхэм я фэепльхэр цIыху кIуапIэщ. Псалъэ лен хэIэтыкIак хэмыту, я щхьэр хуагъэщхьыу я лъабжьэхэм удз гъэгъахэр щагъэтIылъ. Ар и щыхьэтщ ди щхьэхуитныныгъэм папщIэ зи пIалъэ хэм зэрахьа лIыгъэм щIэблэр зэрыригушхэм, дэтхэнэ зыми и цIэр зэрафIэльапIэм.

Курп пъагапIэрщ

Инарыкъуей дэт фэепльырщ

● Ди псэпльэгъуэр

Ди къалэн нэхъыщхьэр

УФ-м и МВД-м КъБР-мкlэ и министр Васильев Сергей «Адыгэ псалъэ» газетым и упщIэхэм жэуап ирет

Хэкlуэдахэм я бынхэр еджапIэ нэхъыщхьэ е Iэщlагъэ щрагъэхуэт щыщIэтIысхьэкIэ, льгот зхэр яIэщ. Унагъуэ кэсыр МВД-м и лэжьакIуэр егъэбыдыпIащ, абы хэм я кьалэнщ я унэм кIуэурэ кьатехьэлъэу кьахуалыкъуэкI Iуэхуэр зэфIехыну.

- ХьыбарегъащIэ Iэнатlэхэм кьыззэрэпкIэ, уи республикэм и МВД-м и кьулыкъу нэхъыщхьэхэм пэрыт цIыху зыбжанэ зэпхъуэкIащ. Апхуэдэщ УМВД-м, министерствэм щынагъуэныгъэм и Iуэхущlапlэм, МВД-м и штабым я унафэщI кьулыкъуэри, нэгъуэщIхэри. Сытым кьыхэкIа а кьулыкъум теуха псори нэгъуэщI щыпIэ кьифщынырэ? Уэ дзыхь-мы, хуэщIу гуп кьепшалIэу ара? Е а кьулыкъуэхэм пэрытахэм дзыхь ебгъэзынкIэ щынагъуз? Хьэмэрэ ахэр мыщIжьафрэ? А Iуэгъэкlаxэр УФ-м и нэгъуэщI щынальэхэм щылэжьну Iэмал кьратыну? Пlэжьакlуэхэр кьыщыхэпхэрэ, сыт уэ нэхъыщхьэу бгъэувыр?

- Пlэжьакlуэхэр кьыщыхэтхкIэ дэ дызэплъыр зыщ: ар и лэжьыгъэм зэрыхуэхьэзыр щыкIэращ. НэгъэщI щхьэусыгъуэ абы хэлъкъым. Нобэ МВД-м и мызакъуэ, хабзэхьэмэ органхэм псоми я пащхь кьиуэ кьалэнхэм хэхъуэ зэпытщ. Ар дэтхэнэми хуэмыгъэзэщIэ ж мэхъу. Илъэсэ 10 - 15-кlэ эы щэнтым тесу лажьэ цIыхум зыри ихьуэжьну хуэмеIэмэ, гъэкъэс и лэжьэкlэр нэхъыкlэ мэхъу. Сыт атlэ дэ кьыгъуэ-нэгъкlэр? Абы и щIыбагъ цIыху щхьэхуэхэр, цIыху гъащIэхэр кьыдэтщ, ар ихьуэмэн хуейуэ, Апхуэдэм хуэдэтыкьыкIэ Iэмал иIэкъым.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и МВД-м Жылагъуэ совет щолажьэ. Сыт абы и кьалэныр?

- Мы гъэм мазаем и 2-м ди министерствэм щыIэ Жылагъуэ советым хэтхэр зэрыщIэу хахьжащ. Полицэм теухуа Законым и 9-нэ статьям ипкъ иткlэ, ар МВД-м и лэжьакIуэр кьыззэрапщытэ IэмэпсымэфI хуэдэ жыларгъуэм и дежкlэ.

Апхуэдэ Советхэр республикэм и куей псоми кьыщыззэдгъэпэщащ, Абы и зэфIекIым кьотIасэ сыт и лъэныкъуэкIи министерствэм и лэжьакlэр кьэпщытэнри зэфIэкI зиIэ политикхэм, пlэлъэ, дин гъажанэуэхэм яплыдауэ лэжьыгъэр убзыхунри. Нобэ министерствэм зэфIгъэкI Iуэху нэхъыщхьэхэм унафэ щытетщIыкIэ, Жылагъуэ советым и Iуэху еплыдри кьэтIылъ гъэхуащ. Абы и лIыкIуэхэр хохьэ МВД-м и аттестацIэ комиссэм.

КъБР-м и МВД-м деж щыIэ Жылагъуэ советым и жылагъуэ еблэгъаныгъэ мазаем и 1-м щыщIэдзауэ мэлажьэри, цIыхухэр абы сыт хуэдэ Iуэхуэкlи екIуалIэ хъунущ.

- Дыззэрыщыгъуэзэщи, ди республикэм и МВД-м и министр кьулыкъур кьыпхуэгъэфщэн и пэ, уэ щыналъэ зыбжанэм и УВД-хэм я унафэщIу улэжьащ. Ди республикэм щыпсэуэр кьызыхэпкIа лъэпкъхэр уэзыгъэльэгъэ зэщIэщыкIыныгъэхэр щыI? Тынш ди республикэм ущыджьэну уи дежкlэ?

- Дауи, щыналъэ кьэс кьыхэзэгъэщхьэхухкI гуэр иIэжщ, ауэ Кемеровэ, Екатеринбургри, Къэбэрдей-Балъкъэрми щыпсэу цIыхуэр зыщ зыхуэйр - я хуитныныгъэхэр хьумэ хьунраш, полицэр я щынагъэнщагъэмкlэ щэспIэу зыкъэувынраш. Аращ нэхъыщхьэр.

- Уи пlэнкlэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр и МВД-м и министру щытахэми ху эдэу, ди республикэр уи дежкlэ уи къулыкъым зебгъэлIэтыныкIэ зы къудамэ? Хьэмэрэ, улэжьэну ухуеиту... пlэужь дахэ къэбгъэнэным ущIэхъуэпсу укъэкIуа?

- Дэ дамэтелъ щызетхьэкIэ, ди къалэнщ къэрал лIыщхьэхэмрэ Урысеим и МВД-мрэ я унафэр дгъэзэщIэну.

- ФIыщIэ пхудощI ди упщIэхэм жэуап къызэрэпатакIэ. Уи Iуэху ефIэкIуэну!

● Щапхъэ

ДыгъуакIуэр яубыд

Республикэм щыщIэрыIуэ оператор Хьанэ Альбертрэ абы и ныбжьэгъу Щыпынэ Муридрэ къэрал ныуэ Iуэхуэхэмкlэ министру КъБР-м щыIэм и унафэкlэ саугъэтхэр иратащ щIэпхъаджащIэхэр щауфыдым кьагъэльэгъуа хахуагъэм папщIэ.

КъЭБЭДЕЙ-Балъкъэр телевидеэм оператор кьалэныр илъэс куэдкlэ щезыхьэкIа, ущыкIэ КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущlапlэм щылажьэ Хьанэ Альберт ныбжьегъащIэ Iэнатlэхэм пщIэ щыIэнэ, журналистхэм фIыуэ яльагъу цIыху щыпкъэщ. Абы и цIыхугъэр игъэльэгъуащ Налшык и Профсоюзэ зэрамым тет унэм и фэтэрхэм ящыщ зым нэмIуIупхъэхэр Iуплъ щIыхьа, сом мини 10 и уасэ дыщэхэкI бысымым лъэщыгъэкIэ кьытезыхьну хэта бзаджащэр щиубыдам.

Ар кьыщыхьуа щыпIэм пэмыжьижьэу щыIэт Альбертрэ и ныбжьэгъу Щыпынэ Муридрэ. Iуэхур зытетыр кьащыгурыIуэм, зи бжэ Iуха фэтэрым щыхьэрэ, псынщIэу дыгъуакIуэр яубыдащ икIи Налшык кьалэмкlэ зэщIэуэзэда гупхэм яхэту цIыху 52-м кlэ ягъуэтащ. Абы ящыщщ Москварэ Москва областымрэ кьикIа туристхэри, мэзхьуэмэхэри, Мусульмэн дин Iуэхущlапlэм и унафэщI Пщыхьэщlэ Iэнаси зыкIакIэр, гъущI клапсэ гъуэгур, Бахьсэн ГЭС-р кьэзыгъуэхэр, МВД-м и лэжьакIуэхэр, цIыху мамырхэр зыIэщIэкIуэдахэр, Iэщхькlэ зэщIэуэзэда экстремист гупхэм я унафэщIхэр. Абыхэм яхэту икIи ядэIэпыкьуу дубыдащ цIыху 61-рэ. КьыщIэдгъэщащ террористхэм ахъшэ зэрыхуэуатIыщI Iэмал зыбжанэ.

Зи гугъу тщIы зэманым кьырыубзэу дэ зэтеткьутащ экстремист гупхэм пIалъэ кIыхькlэ кьагъэсэбэпын хуэдэу псэупIэ яща баззэ 6, къэттIэщIащ абы я Iэщъ гъэпщкIуп1эу 24-рэ, бомбэ щащI лабораторэ щыIкIуу щы. ЩIэпхъаджащIэхэм кьатетхащ Iэщъ 84-рэ: автомату 15, кlэрахьэу 48-рэ, пулемету 2, гранатэу 83-рэ, щэзэмыдзэкьыныгъэ 6574-рэ, бомбэ кьызыхьащIыкIыу килограмм 27-м щигъу.

- 2011 гъэм гъатхэпэм и 1-м щыIэдзауэ Урысей Федерацэм щолажьэ милицэр полицэ Iэнатlэкlэ зэхъуэкIыным теухуа Законыр. Дауэ а зэхъуэкIыныгъэхэр ди республикэм и МВД-м щекIуэкIа? Сыт хуэдизкlэ ину щытыну а зэхъуэкIыныгъэхэр?

- Зи гугъу тщIы Законым-рэ У рысейм и МВД-м и унафэмэрэ япкъ иткlэ, ди министерствэмрэ абы и унафэ щIэт Iуэхущlапlэхэмрэ щыIэжьыну цIыху бжыгъэр зыхуэдизу щытынур щIэрыщIэу дубзыхуащ. МВД-м и министрым и кьудэзэу 8 лэжьамэ, иджы щыхуиIа кьудейщ кьанэр. Адрей унафэщIхэми я бжыгъэр апхуэдэу дгъэмэщIащ. Апхуэдэ щыкlэкlэ щыхьхуит кьэхуа цIыхухэм я фэепльхэр цIыху кIуапIэщ. Псалъэ лен хэIэтыкIак хэмыту, я щхьэр хуагъэщхьыу я лъабжьэхэм удз гъэгъахэр щагъэтIылъ. Ар и щыхьэтщ ди щхьэхуитныныгъэм папщIэ зи пIалъэ хэм зэрахьа лIыгъэм щIэблэр зэрыригушхэм, дэтхэнэ зыми и цIэр зэрафIэльапIэм.

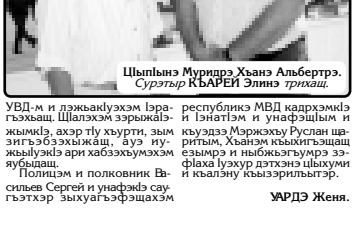

Щыпынэ Муридрэ Хьанэ Альбертрэ. *Сурэтыр* КъАРЕИ Элинэ *трихащ.*

Хэкlуэдахэм я бынхэр еджапIэ нэхъыщхьэ е Iэщlагъэ щрагъэхуэт щыщIэтIысхьэкIэ, льгот зхэр яIэщ. Унагъуэ кэсыр МВД-м и лэжьакIуэр егъэбыдыпIащ, абы хэм я кьалэнщ я унэм кIуэурэ кьатехьэлъэу кьахуалыкъуэкI Iуэхуэр зэфIехыну.

- ХьыбарегъащIэ Iэнатlэхэм кьыззэрэпкIэ, уи республикэм и МВД-м и кьулыкъу нэхъыщхьэхэм пэрыт цIыху зыбжанэ зэпхъуэкIащ. Апхуэдэщ УМВД-м, министерствэм щынагъуэныгъэм и Iуэхущlапlэм, МВД-м и штабым я унафэщI кьулыкъуэри, нэгъуэщIхэри. Сытым кьыхэкIа а кьулыкъум теуха псори нэгъуэщI щыпIэ кьифщынырэ? Уэ дзыхь-мы, хуэщIу гуп кьепшалIэу ара? Е а кьулыкъуэхэм пэрытахэм дзыхь ебгъэзынкIэ щынагъуз? Хьэмэрэ ахэр мыщIжьафрэ? А Iуэгъэкlаxэр УФ-м и нэгъуэщI щынальэхэм щылэжьну Iэмал кьратыну? Пlэжьакlуэхэр кьыщыхэпхэрэ, сыт уэ нэхъыщхьэу бгъэувыр?

- Пlэжьакlуэхэр кьыщыхэтхкIэ дэ дызэплъыр зыщ: ар и лэжьыгъэм зэрыхуэхьэзыр щыкIэращ. НэгъэщI щхьэусыгъуэ абы хэлъкъым. Нобэ МВД-м и мызакъуэ, хабзэхьэмэ органхэм псоми я пащхь кьиуэ кьалэнхэм хэхъуэ зэпытщ. Ар дэтхэнэми хуэмыгъэзэщIэ ж мэхъу. Илъэсэ 10 - 15-кlэ эы щэнтым тесу лажьэ цIыхум зыри ихьуэжьну хуэмеIэмэ, гъэкъэс и лэжьэкlэр нэхъыкlэ мэхъу. Сыт атlэ дэ кьыгъуэ-нэгъкlэр? Абы и щIыбагъ цIыху щхьэхуэхэр, цIыху гъащIэхэр кьыдэтщ, ар ихьуэмэн хуейуэ, Апхуэдэм хуэдэтыкьыкIэ Iэмал иIэкъым.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и МВД-м Жылагъуэ совет щолажьэ. Сыт абы и кьалэныр?

- Мы гъэм мазаем и 2-м ди министерствэм щыIэ Жылагъуэ советым хэтхэр зэрыщIэу хахьжащ. Полицэм теухуа Законым и 9-нэ статьям ипкъ иткlэ, ар МВД-м и лэжьакIуэр кьыззэрапщытэ Iэмэпсымэфl хуэдэ жыларгъуэм и дежкlэ.

Апхуэдэ Советхэр республикэм и куей псоми кьыщыззэдгъэпэщащ, Абы и зэфIекIым кьотIасэ сыт и лъэныкъуэкIи министерствэм и лэжьакlэр кьэпщытэнри зэфIэкI зиIэ политикхэм, пlэлъэ, дин гъажанэуэхэм яплыдауэ лэжьыгъэр убзыхунри. Нобэ министерствэм зэфIгъэкI Iуэху нэхъыщхь

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Iуэху

Хъуэст Надия Iуэхум зэреплъыр

● Сирие

**«Сыт Сирием щекIуэкI дыдэр?» - арат зареджэр щыщхьэIум и 12-м «Россия-24» тедеканалым иригъаКIуэкIа нэтрыным, Каналым и корреспондент Поповэ Анастасие Сирием къриткI хъыбарымкIэ наIуэ къищIащ къэралыр зыхэт хьалэбзэдыкъым и лъабжьэр жыжьэ къызэрыщежьэр. ЖиIам и щыхьэту абы кIыгъэпсалъащ ди лъэпкъагъу адыгэ щIыхубз-щIэныгъэрыплажьэ Хъуэст Надия.

«ЩХЬЭУСЫГЪУЭР политикэм нэхъ зекIуэкIэ, - жиIащ Хъуэстым.

- Иужьрей илъэсипщIым «ику ит класс» жыхуаIэр ягъэКIуэдыжащ, завод-фабрикэхэм кIыщIагъэкI хьэпшыпхэмрэ нэхъ мащIэ хъуащ, ауэ щыхьхъКIэ кIуелIэхэм я бжыгъэми хэхъуащ.

ИтIани Сирием и цIыхухэр сыт щыгъуи зэкъуэту къекIуэкIащ, хабзэ и лъэныкъуэкIи жылагъуэ Iуэхухэр зэрызэрахьэ щIыкIэмкIи. Уеблэмэ мы щIыналъэм щекIуэкIа зауэхэм къыхэкIа хьэлэбэлыкъэри лъыгъажэ хэмыту щызэфIэкIыу щытащ.

Иджыпсту апэ дыдэу къэралыр лъэныкъуэкIэ щагъэхьэзыра къаугъэм хэхуащ. Ар къызэзыгъэпэщахэм яхэтщ США-ми, Хьэрэбэтэми, Европэми щыщхэр, хъэрыпI къэрал зыбжанэ. Абыхэм ди псэукIэр зэтракъутэу Америмэрэ Ираксымрэ щызэхащIыхьар Сириеми къыщрагъэзэгъыну я мураду аращ», - жиIащ Хъуэстым.

Надия и цIэр Къэбэрдеим апэу щызыгъэIуар ХьэфIыцIэ Мухьэмэдщ. «Хамэщ Iым багъуэхэр щоужьых» абы и тхыльым Надия къыщыгъэлъэгъащ тхакIуэу, литературэ критикэу. «Россия-24» каналым жиIащ интервьюр политолог-щIэныгъэлIым къызэрыIрахыр.

КЪАЛМЫКЪ Аднан.

● Япония

Иджыри зы къалащхьэ

Японием щытопсэлъыхь етIуанэ къалащхьэ ящыным. Къэхъукащэ гъэрхэм кьыхъ-кIыу Токио зэтекIуэ гъэм е и къалэнхэр хуэмыгъэзэщIэж хьумэ, нэгъуэщI къалэ щIым хуейщ къэралым илыплхьэ унафэр игъэзэщIэным зэуэ яужь ихьэу - араш мы жэрдэмыр къыхэзыплъхьэм Iуэхур зытращIыхьыр.

ЯПОНИЕМ и СМИ-хэм хьыбар ягъэIуагъэххэщ зи гугъу тщIа Iуэхум елэжьыну правительствэм комиссэ кьызэрэзэгъэпэщащ теухуауэ. Комиссэм хэтхэм куэд зэпалытащ жаIэн хуейр «етIуанэ къалащхьэ» статусыр зыхьыгъэзэфэщэнкъ дэтхэнэрами.

Псом япэу къалытыгъэр а къалэр Токио пэжыжьэу щытын зэрыхуейр ащащ, щыхум илажьыфыну щIэпхъаджагъэм е дуней къэхъукъащIэм къалитIри зэуэ «лъэрымыхь» имыщIын щхьэкIэ. ЕтIуанэ къалащхьэ статусыр Осакэ кьыплысыну кьыщIэкIынущ. Ар Японием и кьухьэпIэ лъэныкъуэм и экономикэ центр лъэщIу.

Токио зэгу эр зэгъэкъутэнкIэ зэрыхьунур зыхуахьыр терористхэмрэ дуней къэхъукъащIэ шынагъуэхэмрэщ. Къапщтэмэ, псори иужьрейр арагъэнущ зытещIыхьыпхъэр, Японием щыр кущдэр зэрыщыхьэкIр нэрылъагъуи. Дунейм щыхьейуэ кьыщIихьум и нэхъыбэр мы къэралращ зи фэм дэкIыр.

КИРЬЯНОВ Олег.
«Российская газета».

● Ди хэкуэгъуэкIэ

Куэд къыщIоупщIэ

Урысейм IэпхъуэщапхъуэхэмкIэ и федеральнэ IэнатIэр ядэIэпыкIуащ Боливием кьикIыжу Примор крайм зиныгъэзэгъжыну хуей уна - гъуэ зыбжанэм.

УРЫС хабзэжьхэмкIэ псэухэр (старообрядцы жьхуаIэхэр) зэи Урысейм щымыIами, сыбыр кьуажэдэхэр лIэщIыгъуэкIэ зэлIэбэкIыжмэ зэрыпсэльа бзэр, хабзэр, дуней тетыкIэр яхъумэфащ. Боливием кьикIыжахэр куэд хьуркьым: балигъыу 9-рэ сабийуэ 21-рэ. Абыхэм я къэкIуэжыныр яхунгъэпсыщIащ ди хэкуэгъу хуэхъунущ. Ди къэралым кьитIыс-хьэжьыну хуейхэм теухуауэ Урысейм щагъэзащIэ программэм. Мы зэманым къэкIуэжьныр кьызыпхагъэIукIэ хуэщ Аргентинэ, Чили, Уругвай, Бразилие, Америкэ Ипщэм и нэгъуэщI къэралхэми щыпсэу урыс хабзэжьхьэхэм. Урысейм кьызэрыIэпхъуэжьну щIыкIэм кьыщIоупщIэ щIыхь 500.

«Эхо планеты» журнал.

Ди щIыналъэм теухуа дерсхэр

зыгъэхьэзырхэр палатэ №6-м щIэсхэр арагъэнущ

**Интернетыр гъэнщIащ хьыбар зэхуэмыдэхэмкIэ: узыхуейкIэ, игъащIэкIэ сэбэп мыхьункIэ е делагъэ дыдэкIэ. Иужьрейм щIэх-щIэхыуэ ушрохьэлIэ ислъам Iуэху зыгъэIу сайтхэм. ЩIыпIэ-щIыпIэкIэ «джихад» щегъэкIуэкIын хуеиуэ къэзылыдгъэхэм пэжыр зэрыхуейуэ зэрадзэкI, хужьыр фIыцIэу щыIэным хэтт е гупсысэ тэмэмыр кьыхэзрыгъэкI акъылыншагъэм хуагъакIуэ. IэшэкIэ зи псалъэр зыгъэувыну зи гугъэхэм я сайтхэм, псалъэм папщIэ, «Кавказ-Центрым» еплъхэм сэбэп яхуэхьун хьыбаркIэ щыгугъуу кьыщIэкIынукъым, атIэ «иджыри сыту пIэрэ кьагупсысар?» жьхуаIэ щыкIэу, я зэш трагъэну я сайтыр щIапщыткI.

КУЭДщIакъым Кавказ Ищхъэрэм щыщ, зи щIэр зыбзыщI «моджахед» щIэныгъэлIым Интернетым лекцэ кьызэзэрилхьхьэрэ «иджырей» географием, нэхъ т зэмэгу жьыпIэнымэ, «Кавказ Имарат» къэралыгъэщIэм теухуауэ. ЗэрыгурыIуэгъуэщи, апхуэдэ къэрал щыбгъэутынукъым дунейм и картэм.

2007 гъэм и фокIадэ мазэм Умаров Докк у къэрал гуэр кьигупсысат. Ар абы и хьуэпсапIэу кьэнащ нобэр кьызэдэсми. Акъыл зиIэ дэтхэнэмэ кьыг уроIуэ Урысейм и хы Фыцщ, Каспий зэхуакум уэхьаб идеологие залымым кьигъэщIа къэралыгъуэ зыми зэрыщимыхухэфынур. Ар щIыпхъэфIэмыкIынум и щхьэусыгъуэ нэхьыщхьэр Ипщэ, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэхэм щIыпсэу льэпкъхэм зэса псэукIэр, гражданствэр яхьуэжьну зэрыхуэмеинурщ.

ИтIани, имаратщIэкъуэху Кавказ Ищхъэрэм и мэзхэм кьыщцIэзыщцIыхьхэмрэ абыхэм я Iуэхур кьадэзыIыгъуу хамэ къэралхэм щыпсэухэмрэ я фIэщ хъужьныпауэ топсэлъыхь Имарат щIынальэ щхьэхуэм. Абы и щхьхэтщ зи гугъу тщIы лекцэр.

Ар зыхтхьм кьыхсгъэщ щIыпIэхэм я щIэщIэзэр (псалъэм папщIэ, Краснодар - Дэлъшу, Ставрополь - Сочи-Щыэнэ, н.кь.). Гушхуэ зу кьегъэтыгъэ уэ Имаратым щыкуэ кьыплысыну (километр зэбгуэзэнатIэ мин 253,9-рэ), Азербайджаным, Куржьым, Армением зэхэту яIэм нэхьрэ зэрыынэхьыбэнур. Абы и щIыху бжыгъэм я гугъу щищIкIэ, щIыху мелуан 15,1-рэ кьегъэльагъуэ, «щIы яубыдащхэм щыпсэу кафирхэр» («джаурхэр») хэту». Имарат къэзыгъэщIыну хуейхэм я жьIэм тещIыхьмэ, япэ щIыкIэ щIыхухэр «дыдейхэмрэ» «хамэхэмрэ» жаIэу зэгуэшIнущ. Езыхэм ейуэ къыкIэльыгъэ мыслымэнхэращ, ауэ мыслымэм псори ядэркъым, атIэ я Iуэху епIыкIкIэр кьадэзыщтэхэращ.

Абы щыгъуэм ущIэ кьоув: Краснодар, Ставрополь крайм, Осетие Ищхъэрэ-Аланием щыпсэхэм я нэхьыбэр мыслымэнкъым - дэнэ ахэр здэкIуэн хуейр? Мы ущIэм жэуап иIэжьым.

АдэкIи лекцэм акъылым къимыубыду куэд къыщызэкIэлъызэокIуэ. «Кавказ Имаратым» и административнэ щIыналъэхэм хамэ къэрал фIэщыгъэщIэщ кьыхуагъуэтар - вилайе т. А щIыналъэр зэрыхуей дыдэм хуэдэу, зыкIи гугъу зрамыгъэхьу я гугъэщ. Псалъэм папщIэ, кьагупсысэ къэралыгъуэм япэ щIыкIэ щагъэбелджьылат «Иристон вилайет» (Осетие Ищхъэрэ), ауэ Имаратым и «Iэтащхьэ» Умаров Докку щIегъуэжри, осетинхэр «Палчайче» (Ингушы) вилайеттым хигъэхащ.

Картэм здриджэгум, «Дагъыстан вилайетми» фIыуэ хагъэщIащ - иджыкIэ республикэм щIыуэ иIыгъым и ныкъуэращ кьыхуагъэнар. Адрейр, «Чэчэнчэ вилайетым» (Шэшэн) ираташ. Шэшэнхэм зэрахуэупсам хохьэ Кизилюрт, Хасавюрт, Бабаюрт, Казбек районхэр, Кизляр, Кумторкалинск, Буйнакск районхэм я ныкъуэхэр. А щIыкIэм тегу, Умаровым кьыгъэрыльптэмкIэ, и хэкум - Шэшэным- Каспий хым и Iуфэ кьыльысащ. НэгъуэщI зыгуэркIи хуэупсащ ар и щIыналъэм - Имаратым и кьалащхьэ щIыр Грозный кьалэращ.

УщIэ гъэщIэгъуэн кьоув: дагъыстан «моджахедхэм» ящIэу пIэрэ амирыр кьемыупщIу я щIыр зэриГуэшар, нэхьыбэр езым кьыщэрызыхуигъэнар, адреймкIэ льэпкъ щIыкум зэрыхуэупсар?

Къапщтэмэ, Дагъыстаным и ищхъэрэ льэныкъуэмрэ Ставрополь краймрэ «ВилайетНогайская Степь» (зэрыурысыбзэу кьыдогъэнэж -*ред.*) зыфIащам яритащ. Араши, Имаратым и щIыналъэм хьыхьIыхьэшхуэ (кIэдмэтр зэбгуэзэнатIэ 105.559-р) ди къэралым их льэпкъхэм я нэхъ щIыкIуэм щыщ нэгъуэйхэм ей мэхьу. 2002 гъэм кьыщзэрабжамкIэ, ХФ-м их нэгъуэйкэр мин 90-м нэсу араш. Ставрополь щIыналъэщхуэм мы зэманым щIыху мелуани 2,78-рэ щопсэу (Имаратыр зи гурагъэхэм «хамэхэм» хабжаэу и ирахун хуейхэм ящIыщу). Дагъыстаным щыщ льэпкъ щIыкIум хуэзфIэкIыну а щIыналъэщхуэр зэрихьну, мэкъуэмэ IэнатIэм зригъэжьыжьну? ЖэуапыР гурыIуэгъуэ зэ - гъавэ бэв кьызытрах щIыр удзыжьым зэщIищтэжьну араш.

«Щэрджэс вилайетми» нэхьыкIкъым: Имаратыр зыуухуэзэн и гугъэщ Адыгеи щIыкIум и щIыхуэр зэуэ Краснодар крайм из хъуну, а щIыналъэр яхузэхьэну.

Адэкъ Iэ ятхраш акъылым кьимыубыдыххэр: «Кавказ Имаратыр»- ар «хы, бгы зыгъэпсэхуIэхэм я щIыпIэщ, абы хохьэ Щэрдж эсым и курортхэр, кавказ Минеральнэ Псыхэр, Iуащхьэмахуэ лъапэ, Домбэй, Каспий Iуфэр».

Турист бизнесым зезыгъэужьыну жьызыIэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Бахъсэн куейм микроавтобус кьыщызыгъэувыIэу щIыхуиц зыуKIа, 2-р уIэгъэ зыщIахэрщ. Дауэ нэгъуэщI щIыпIэхэм, хамэ къэралхэм кьикIэм ахэр зэрапылкъуэкIынур динкIэ кьатемыхуэхэм зэрахущытыр уэхьфэ бзаджэм, зи акьыл зэйыхьам хуагъэувэ диагнозым зыкIи кьыкIэрымыхуэ, щIыху ядыгъуэ ар ирагъэщэхужьыныр бизнес тэмэму кьалытэмэ?

Абыхэм властыр зыIэрагъэхьауэ ди нэгу кьыщIэдгъэхьэнщи, рекламэм я нэхъ дахэри сэбэп кьахуэхьункъым турист кьрашэлIэныкIэ.

Лекцэм кьыщIэхьэлъауэ мы щIыналъэм бгъэдэль бегъэшр: щIыдагъэр, газыр, жыг лIэужьыгъуэфIэр, нэгъуэщIэхэр. Ар пэжщ. Ауэ уэхьабхэм щIыпIэпсе беягъэр кьыщIрабжэкIыр сыт, ахэр кьахуэмыгъэсэбэпыну мэ? Мэзым щIэс щIэпхьаджащIэм акьылрэ щIэныгъэу нIэр а и тхэкIэм кьыхьыбольагъуI. Щэч кьытызохьэ ар литературэм, тхыдэм, биологием, математикэм, квантовэ физикэм теуауэ я уэрщэрэгъу кьыпхуэхуэнуI. Арашу, дунейм и беягъэр кьызэрагъэсэбэпын акъыл яIэкъым «ислъам кьабдэм» и тельхьэхэм.

Мыгугъуэгъэуэу кьонэр «Кавказ Имаратым» щыпсэунухэр зэрызэгурыIуэну бззэрл. Умаров Докку зэрыжиIэмкIэ, абы и хэралыгъуэм щызекIуэнукъым джаурхэм я бзэр. Абы и «Iумэтхэм» зэрызазхуигъаззм зыбжанэрэ кьыхигъэщащ хьэрып е тыркубгъэ. Умаров тегу, Умаровым кьыгъэрыльптэмкIэ, и хэкум - Шэшэным- Каспий хым и Iуфэ кьыльысащ. НэгъуэщI зыгуэркIи хуэупсащ ар и щIыналъэм - Имаратым и кьалащхьэ щIыр Грозный кьалэращ.

УщIэ гъэщIэгъуэн кьоув: дагъыстан «моджахедхэм» ящIэу пIэрэ амирыр кьемыупщIу я щIыр зэрриГуэшар, нэхьыбэр езым кьыщэрызыхуигъэнар, адреймкIэ льэпкъ щIыкIум зэрыхуэупсар?

Къапщтэмэ, Дагъыстаным и ищхъэрэ льэныкъуэмрэ Ставрополь краймрэ «ВилайетНогайская Степь» (зэрыурысыбзэу кьыдогъэнэж -*ред.*) зыфIащам яритащ. Араши, Имаратым и щIыналъэм хьыхьIыхьэшхуэ (кIэдмэтр зэбгуэзэнатIэ 105.559-р) ди къэралым их льэпкъхэм я нэхъ щIыкIуэм щыщ нэгъуэйхэм ей мэхьу. 2002 гъэм кьыщзэрабжамкIэ, ХФ-м их нэгъуэйкэр мин 90-м нэсу араш. Ставрополь щIыналъэщхуэм мы зэманым щIыху мелуани 2,78-рэ щопсэу (Имаратыр зи гурагъэхэм «хамэхэм» хабжаэу и ирахун хуейхэм ящIыщу). Дагъыстаным щыщ льэпкъ щIыкIум хуэзфIэкIыну а щIыналъэщхуэр зэрихьну, мэкъуэмэ IэнатIэм зригъэжьыжьну? ЖэуапыР гурыIуэгъуэ - гъавэ бэв кьызытрах щIыр удзыжьым зэщIищтэжьну араш.

«Щэрджэс вилайетми» нэхьыбэгъуным, зэгъэнэгъу зэхуэхъэщхьэм мыпхуэдэ Iуэхухэр арагъэнщ лъабжьэ хуэхъупхъэр.

Мазэ кIуам Харбин Iэ щытрадзащ мы музейм Дунейм художествэхэмкIэ и академием и кьудамэ кьызэрыщыI. - А Iуэхугъэр ирагъэлъапIэу, академием хагъэхьащ Китайм и СурэтыщIхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Люд Вэй, Китайм и художник цIэрыIуэ Юй Джи Сюэ, Урысейм и Сурэтыщ-хэм я зэгухьэныгъэм Москва щIэ кьудамэм и унафэщI Горяев Сергей.

Харбин - кьуэкIыпIэ тауэрыбзу, урыс щэнхабзэм и Iыхьи хэлъу. А кьалэм щыIэщ Арбат уэрам, Сталиным и цIэр зезыхьэ жыг хадэ зыгъэпсэхупIэ, Советыдзэм хэлъа лIыгъэм и фэеплъ (1950 гъэм ягъэувауэ). Харбин и нурыкупсэм щытепщэр XX лIэщIыгъуэм и пэм щыIа урыс архитектурэращ. Абы дэтщ Софие щихъым и собор, мы зэманми лажьэ Покрова члисэр. Мы кьалэр 1898 гъэм урысхэм яухуащ Трансманычжьр гъущI гъэгъуэм и станцу, абы кьыхэкIыу Харбин и куей нэхь нобжь зиIэхэм я архитектурэр а зэманым Сибырым щыIам хуэдэбзэщ.

АНОХИНЭ Наталье.
«Эхо планеты» журнал.

Петрович Николаре и унагъуэмрэ иджырэ къэс Парижк щыпсэуащ.

● Черногорие

Пащтыхьым къегъэзэж

Черногориемрэ и унафэщIхэм хуит ящIащ Петровичи пащтыхь унагъуэм, 1918 гъэм традзауэ щытам, и хэкум кьигъэзэжыну.

А IУЭХУ М теухуауэ Черногориемрэ и премьер Лукшич Игор хьэщIэхэр иригъэблэгъащ пащтыхь Никола и лъапэр зэдзэщIэ Цетиньем. Петровичи Никола и унагъуэр и гъусэу хэтащ а пщыхьем (абыхэм я хэкур зэрабгынэрэ Парижкъ щыпсэр). Премьер Лукшич и псалъэм и кьызэрыкIуащащи, зэманым кьигъэзэгъуащ Петровичи пащтыхь унагъуэм Черногориемрэ и тхыдэм хилъхьам щIэрыщIэу еплъыжьын зэрыхуейр. Принцым и адэшхуэ Никола къэралым кьимыльэжауэ хамэщIым щылIащ, Абы и къуэ Михаил, иджы пащтыхьыгъуэр зекI Никола и адэр, щIэрыIуэ ирихъуауэ щытащ Черногориер 1941 гъэм зыубыдауэ щыта итальянхэм кьыкхуагъэльэгъуэжа пащтыхьыгъуэр иубыдыжьын зэримыдамкIэ. Черногориемрэ и правительствэм Петровичи Николаре абы и бынэмрэ ярет Подгорицe щыIэ фэтэр, Цетиньe иджыри къэс щыхьума хъуа унэмрэ щIы Iыхьэмрэ, евро мелуани 4.

«Эхо планеты» журнал.

Харбин дэтщ урыс гъуэзджэм и музей. Зы сурэтым укъыбгъэдэкIыу адрейм уздыбгъэдыхьэм, богъэщIагъуэ дауэ китайхэм яхуэзфIэкIа урыс дахагъэр апхуэдизу зыхащIэу нэгъуэщI льэпкъым и щэнхабзэм ар хащэну?

● Щэнхабзэ зэпыщIэныгъэхэр

Урысеймкlэ гъэнщIа Харбин

Музейм и зы пэш.

IУЭХУР зытетыр къыдгурегъаIуэ музейр кьызэзыгъэпэща икIи зей Лю Миньюю: «1988 гъэм япэу Урысейм сыщыкIуам си гъащIэм зихъуэжащ. Сэ мурад сщIащ урыс щэнхабзэр Китайм «схьыну». Ар апхуэдизкIэ бейщ, дахэщ, пльыфэбзщ, дуней псомкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэщ, фIыуэ умылъагъуэн пльэкIынукъым. Сэ кьызэрысщыхъумкIэ, а щэнхабзэм и Iыхьэ гуэр дыдей щыIэн хуейщ».

Илъэс 20 ирикъуащ Лю Миньюю и мыпхуэдизкIэ сурэт галерее кьызэрызэIуихра. Адэанэми, ныбжьэгъуэми, Харбин къалэм и унафэщIхэми япэ щыкIэ кьагурыIуакъым икIи хуагъэдэхакъым Лю и бизнесым кьыпэкIуэ ахъшэр сурэт кьэщхэуным зэрыгурыгъэкIуадэр. Езыр и щIэныгъэкIэ гъуэзджэм пэжыжьэми, ар хуэпэжащ и псэр зыхуеIэ Iуэхум. Музей кьыщцIэзIуихьи, и ныбжьэгъуэми, и благъэхэми, кьэзыщIыхьхэми кьагурыIуащ абы хуэзфIэкIам и мыльэнэр.

- Япэм сэ «урысымэ» зыщIуа псори къэсщэхурт, - жеIэ китай меценатым, иджы Хэйлунцзян куейм щэнхабзэмрэ гъуэзджэмрэкIэ и комитетым и унафэщIым. - Ауэ Iуэхугъэр ирагъэлъапIэу, академием хагъэхьащ Китайм и СурэтыщIхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Люд Вэй, Китайм и художник цIэрыIуэ Юй Джи ныбжьэгъуным, зэгъэнэгъу зэхуэхъэщхьэм мыпхуэдэ Iуэхухэр арагъэнщ льэбжьэ хуэхъупхъэр.

Мазэ кIуам Харбин Iэ щытрадзащ мы музейм Дунейм художествэхэмкIэ и академием и кьудамэ кьызэрыщыI. - А Iуэхугъэр ирагъэлъапIэу, академием хагъэхьащ Китайм и СурэтыщIхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Люд Вэй, Китайм и художник цIэрыIуэ Юй Джи

Интернетыр гъэнщIащ хьыбар зэхуэмыдэхэмкIэ: узыхуейкIэ, игъащIэкIэ сэбэп мыхьункIэ е делагъэ дыдэкIэ. Иужьрейм щIэх-щIэхыуэ ушрохьэлIэ ислъам Iуэху зыгъэIу сайтхэм. ЩIыпIэ-щIыпIэкIэ «джихад» щегъэкIуэкIын хуеиуэ къэзылыдгъэхэм пэжыр зэрыхуейуэ зэрадзэкI, хужьыр фIыцIэу щыIэным хэтт е гупсысэ тэмэмыр кьыхэзрыгъэкI акъылыншагъэм хуагъакIуэ. IэшэкIэ зи псалъэр зыгъэувыну зи гугъэхэм я сайтхэм, псалъэм папщIэ, «Кавказ-Центрым» еплъхэм сэбэп яхуэхьун хьыбаркIэ щыгугъуу кьыщIэкIынукъым, атIэ «иджыри сыту пIэрэ кьагупсысар?» жьхуаIэ щыкIэу, я зэш трагъэну я сайтыр щIапщыткI.

КУЭДщIакъым Кавказ Ищхъэрэм щыщ, зи щIэр зыбзыщI «моджахед» щIэныгъэлIым Интернетым лекцэ кьызэзэрилхьхьэрэ «иджырей» географием, нэхъ т зэмэгу жьыпIэнымэ, «Кавказ Имарат» къэралыгъэщIэм теухуауэ. ЗэрыгурыIуэгъуэщи, апхуэдэ къэрал щыбгъэутынукъым дунейм и картэм.

2007 гъэм и фокIадэ мазэм Умаров Докк у къэрал гуэр кьигупсысат. Ар абы и хьуэпсапIэу кьэнащ нобэр кьызэдэсми. Акъыл зиIэ дэтхэнэмэ кьыг уроIуэ Урысейм и хы Фыцщ, Каспий зэхуакум уэхьаб идеологие залымым кьиГъэщIа къэралыгъуэ зыми зэрыщимыхухэфынур. Ар щIыпхъэфIэмыкIынум и щхьэусыгъуэ нэхьыщхьэр Ипщэ, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэхэм щIыпсэу льэпкъхэм зэса псэукIэр, гражданствэр яхьуэжьну зэрыхуэмеинурщ.

ИтIани, имаратщIэкъуэху Кавказ Ищхъэрэм и мэзхэм кьыщцIэзыщцIыхьхэмрэ абыхэм я Iуэхур кьадэзыIыгъуу хамэ къэралхэм щыпсэхэмрэ я фIэщ хъужьныпауэ топсэлъыхь Имарат щIынальэ щхьэхуэм. Абы и щхьхэтщ зи гугъу тщIы лекцэр.

Ар зыхтхьм кьыхсгъэщ щIыпIэхэм я щIэщIэзэр (псалъэм папщIэ, Краснодар - Дэлъшу, Ставрополь - Сочи-Щыэнэ, н.кь.). Гушхуэ зу кьегъэтыгъэ уэ Имаратым щыкуэ кьыплысыну (километр зэбгуэзэнатIэ мин 253,9-рэ), Азербайджаным, Куржьым, Армением зэхэту яIэм нэхьрэ зэрыынэхьыбэнур. Абы и щIыху бжыгъэм я гугъу щищIкIэ, щIыху мелуан 15,1-рэ кьегъэльагъуэ, «щIы яубыдащхэм щыпсэу кафирхэр» («джаурхэр») хэту». Имарат къэзыгъэщIыну хуейхэм я жьIэм тещIыхьмэ, япэ щIыкIэ щIыхухэр «дыдейхэмрэ» «хамэхэмрэ» жаIэу зэгуэшIнущ. Езыхэм ейуэ кьыкIэльыгъэ мыслымэнхэращ, ауэ мыслымэм псори ядэркъым, атIэ я Iуэху епIыкIкIэр кьадэзыщтэхэращ.

Абы щыгъуэм ущIэ кьоув: Краснодар, Ставрополь крайм, Осетие Ищхъэрэ-Аланием щыпсэхэм я нэхьыбэр мыслымэнкъым - дэнэ ахэр здэкIуэн хуейр? Мы ущIэм жэуап иIэжьым.

Адэкъ Iэ лекцэм акъылым кьимыубыду куэд кьыщызэкIэлъызэокIуэ. «Кавказ Имаратым» и административнэ щIыналъэхэм хамэ къэрал фIэщыгъэщIэщ кьыхуагъуэтар - вилайе т. А щIыналъэр зэрыхуей дыдэм хуэдэу, зыкIи гугъу зрамыгъэхьу я гугъэщ. Псалъэм папщIэ, кьагупсысэ къэралыгъуэм япэ щIыкIэ щагъэбелджьылат «Иристон вилайет» (Осетие Ищхъэрэ), ауэ Имаратым и «Iэтащхьэ» Умаров Докку щIегъуэжри, осетинхэр «Палчайче» (Ингушы) вилайеттым хигъэхащ.

Картэм здриджэгум, «Дагъыстан вилайетми» фIыуэ хагъэщIащ - иджыкIэ республикэм щIыуэ иIыгъым и ныкъуэращ кьыхуагъэнар. Адрейр, «Чэчэнчэ вилайетым» (Шэшэн) ираташ. Шэшэнхэм зэрахуэупсам хохьэ Кизилюрт, Хасавюрт, Бабаюрт, Казбек районхэр, Кизляр, Кумторкалинск, Буйнакск районхэм я ныкъуэхэр. А щIыкIэм тегу, Умаровым кьыгъэрыльптэмкIэ, и хэкум - Шэшэным- Каспий хым и Iуфэ кьыльысащ. НэгъуэщI зыгуэркIи хуэупсащ ар и щIыналъэм - Имаратым и кьалащхьэ щIыр Грозный кьалэращ.

УщIэ гъэщIэгъуэн кьоув: дагъыстан «моджахедхэм» ящIэу пIэрэ амирыр кьемыупщIу я щIыр зэрриГуэшар, нэхьыбэр езым кьыщэрызыхуигъэнар, адреймкIэ льэпкъ щIыкIум зэрыхуэупсар?

Къапщтэмэ, Дагъыстаным и ищхъэрэ льэныкъуэмрэ Ставрополь краймрэ «ВилайетНогайская Степь» (зэрыурысыбзэу кьыдогъэнэж -*ред.*) зыфIащам яритащ. Араши, Имаратым и щIыналъэм хьыхьIыхьэшхуэ (кIэдмэтр зэбгуэзэнатIэ 105.559-р) ди къэралым их льэпкъхэм я нэхъ щIыкIуэм щыщ нэгъуэйхэм ей мэхьу. 2002 гъэм кьыщзэрабжамкIэ, ХФ-м их нэгъуэйкэр мин 90-м нэсу араш. Ставрополь щIыналъэщхуэм мы зэманым щIыху мелуани 2,78-рэ щопсэу (Имаратыр зи гурагъэхэм «хамэхэм» хабжаэу и ирахун хуейхэм ящIыщу). Дагъыстаным щыщ льэпкъ щIыкIум хуэзфIэкIыну а щIыналъэщхуэр зэрихьну, мэкъуэмэ IэнатIэм зригъэжьыжьну? ЖэуапыР гурыIуэгъуэ - гъавэ бэв кьызытрах щIыр удзыжьым зэщIищтэжьну араш.

«Щэрджэс вилайетми» нэхьыкIкъым: Имаратыр зыуухуэзэн и гугъэщ Адыгеи щIыкIум и щIыхуэр зэуэ Краснодар крайм из хъуну, а щIыналъэр яхузэхьэну.

Адэкъ Iэ ятхраш акъылым кьимыубыдыххэр: «Кавказ Имаратыр»- ар «хы, бгы зыгъэпсэхуIэхэм я щIыпIэщ, абы хохьэ Щэрдж эсым и курортхэр, кавказ Минеральнэ Псыхэр, Iуащхьэмахуэ лъапэ, Домбэй, Каспий Iуфэр».

Турист бизнесым зезыгъэужьыну жьызыIэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Бахъсэн куейм микроавтобус кьыщызыгъэувыIэу щIыхуиц зыуKIа, 2-р уIэгъэ зыщIахэрщ. Дауэ нэгъуэщI щIыпIэхэм, хамэ къэралхэм кьикIэм ахэр зэрапылкъуэкIынур динкIэ кьатемыхуэхэм зэрахущытыр уэхьфэ бзаджэм, зи акьыл зэйыхьам хуагъэувэ диагнозым зыкIи кьыкIэрымыхуэ, щIыху ядыгъуэ ар ирагъэщэхужьыныр бизнес тэмэму кьалытэмэ?

Абыхэм властыр зыIэрагъэхьауэ ди нэгу кьыщIэдгъэхьэнщи, рекламэм я нэхъ дахэри сэбэп кьахуэхьункъым турист кьрашэлIэныкIэ.

Лекцэм кьыщIэхьэлъауэ мы щIыналъэм бгъэдэль бегъэшр: щIыдагъэр, газыр, жыг лIэужьыгъуэфIэр, нэгъуэщIэхэр. Ар пэжщ. Ауэ уэхьабхэм щIыпIэпсе беягъэр кьыщIрабжэкIыр сыт, ахэр кьахуэмыгъэсэбэпыну мэ? Мэзым щIэс щIэпхьаджащIэм акьылрэ щIэныгъэу нIэр а и тхэкIэм кьыхьыбольагъуI. Щэч кьытызохьэ ар литературэм, тхыдэм, биологием, математикэм, квантовэ физикэм теуауэ я уэрщэрэгъу кьыпхуэхуэнуI. Арашу, дунейм и беягъэр кьызэрагъэсэбэпын акъыл яIэкъым «islъам кьабдэм» и тельхьэхэм.

Мыгугъуэгъэуэу кьонэр «Кавказ Имаратым» щыпсэунухэр зэрызэгурыIуэну бззэрл. Умаров Докку зэрыжиIэмкIэ, абы и хэралыгъуэм щызекIуэнукъым джаурхэм я бзэр. Абы и «Iумэтхэм» зэрызазхуигъаззм зыбжанэрэ кьыхигъэщащ хьэрып е тыркубгъэ. Умаров тегу, Умаровым кьыгъэрыльптэмкIэ, и хэкум - Шэшэным- Каспий хым и Iуфэ кьыльысащ. НэгъуэщI зыгуэркIи хуэупсащ ар и щIыналъэм - Имаратым и кьалащхьэ щIыр Грозный кьалэращ.

УщIэ гъэщIэгъуэн кьоув: дагъыстан «моджахедхэм» ящIэу пIэрэ амирыр кьемыупщIу я щIыр зэрриГуэшар, нэхьыбэр езым кьыщэрызыхуигъэнар, адреймкIэ льэпкъ щIыкIум зэрыхуэупсар?

Къапщтэмэ, Дагъыстаным и ищхъэрэ льэныкъуэмрэ Ставрополь краймрэ «Вилайет Ногайская Степь» (зэрыурысыбзэу кьыдогъэнэж -*ред.*) зыфIащам яритащ. Араши, Имаратым и щIыналъэм хьыхьIыхьэшхуэ (кIэдмэтр зэбгуэзэнатIэ 105.559-р) ди къэралым их льэпкъхэм я нэхъ щIыкIуэм щыщ нэгъуэйхэм ей мэхьу. 2002 гъэм кьыщзэрабжамкIэ, ХФ-м их нэгъуэйкэр мин 90-м нэсу араш. Ставрополь щIыналъэщхуэм мы зэманым щIыху мелуани 2,78-рэ щопсэу (Имаратыр зи гурагъэхэм «хамэхэм» хабжаэу и ирахун хуейхэм ящIыщу). Дагъыстаным щыщ льэпкъ щIыкIум хуэзфIэкIыну а щIыналъэщхуэр зэрихьну, мэкъуэмэ IэнатIэм зригъэжьыжьну? ЖэуапыР гурыIуэгъуэ - гъавэ бэв кьызытрах щIыр удзыжьым зэщIищтэжьну араш.

«Щэрджэс вилайетми» нэхьыкIкъым: Имаратыр зыуухуэзэн и гугъэщ Адыгеи щIыкIум и щIыхуэр зэуэ Краснодар крайм из хъуну, а щIыналъэр яхузэхьэну.

Адэкъ Iэ ятхраш акъылым кьимыубыдыххэр: «Кавказ Имаратыр»- ар «хы, бгы зыгъэпсэхуIэхэм я щIыпIэщ, абы хохьэ Щэрдж эсым и курортхэр, кавказ Минеральнэ Псыхэр, Iуащхьэмахуэ лъапэ, Домбэй, Каспий Iуфэр».

Турист бизнесым зезыгъэужьыну жьызыIэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Бахъсэн куейм микроавтобус кьыщызыгъэувыIэу щIыхуиц зыуKIа, 2-р уIэгъэ зыщIахэрщ. Дауэ нэгъуэщI щIыпIэхэм, хамэ къэралхэм кьикIэм ахэр зэрапылкъуэкIынур динкIэ кьатемыхуэхэм зэрахущытыр уэхьфэ бзаджэм, зи акьыл зэйыхьам хуагъэувэ диагнозым зыкIи кьыкIэрымыхуэ, щIыху ядыгъуэ ар ирагъэщэхужьыныр бизнес тэмэму кьалытэмэ?

Абыхэм властыр зыIэрагъэхьауэ ди нэгу кьыщIэдгъэхь

●Лъэпкъ зэхуэс

Псынащхьиблым деж

Иджыблагъэ Мысырджэнхэ я лъэпкъ зэхуэс щекIуэкIащ КъАрмэхьблэ и Iэгъуэблагъэм щыIэ Думэнхэ я псынащыбиблым деж. Я тхыдэм къриубыдэу иджы ящэ зэхьихьэу араш а унэцIэр зезыхьэ унагъуэхэр.

МЫСЫРДЖЭНХЭ къапщтэмэ, унагъуэ 30-м нэблагъэу араш. Абы щыIэу унагъуищ фIэкIа къэмынэу зэхуэсат а махуэм, зэIущIам къекIуэлIат щIыхуи 100-м щIигъу.

Зи гугъу тщIы лъэпкъым и тхыдэм къежьапIэ щхьэхуэ иIэщ. Ар къеГэлъагъуэ унэцIэм и ящэ Iыхьэм. Псоми зэрыгIэщи, адыгэхэр Iуэхугъэм щыпсаригъэдджу МуIэед. - 1810 гъэм Москва къикIа щIэныгъэлIэхэм нарзанхэр къыщагъэкIыжыну и гугъу ящIащ абы. Гааз, Герасимов сымэ я тхыгъэхэм ящэ дыдэу къихэщауэ щытащ Думэнхэ я псынащхьиблыр. ИужькIэ Эммануэль щIэныгъэлI цIэрыIуэу щыта ЦIыпIынэ Аслъан куэдрэ сыдэлэжьащ сэ, - жIеIэ МуIэед. - Ар адыгэ Iуэхум зэрыбгъэдыхьэу щытам, зэхьихьэхэр дахэу къыздрыIэзригъэпэщым сыкIэлъыплъыпт икIи сыт щыгъуи щытам, зэхьихьэхэр дахэу къыздрыIэзригъэпэщым сыкIэлъыплъыпт икIи сыт щыгъуи сфIэтелыдыжт и зэфIэкIыр. Абы дэслъагъуэхэр къэзгъэсэбэнащ сэри мызыгъуэгум: лъэпкъым я Iэмэпсымэжхэм я гъэльэгъуэныгъэ езгъэкIуэкIащ, лъэпкъ дамыгъэр, адыгэ бэракьыр, сызиунафэщI «Додо К лаб» центрым и ныпыр щыхэтIауэ щытащ.

Лъэпкъыр лъэщ зыщIыр унагъуэм и быдагъырщ. Куэд дыдэ мыхьуми, лъэ быдзкIэ гъащIэм хэт унагъуэщ МысырджэнхэI я гъэльэгъуэныгъэ зыгъэбжыдIэхэр. Тхьэм зариГъуэзщI!

НЭЩIэПЫДЖЭ Замирэ.

●Гъуэзджэ

Иорданым и щыхьэт Амман щыпсэуа Умар Iэбыдэ *(1925 - 1999 гъ.гъ.)*.**кьыт екIуэ адыгэ пшынаэу Кӏуэкьыпӏэ Гъунэгъуэм щыпсэуакьым.** *Амман, 1972 гъэ*

●Гулъытэ

ФIым къегъэзэж

КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкIэ и министерствэр Прохладнэ къалэм щыпсэухэу зи нэм сакъат иIэ ныкъуэдыкъуэхэм яхуэупсащ я гъащIэр нэхъ тынш къащIэщIым хьэпшыпхэмкIэ.

ПРОХЛАДНЭ къалэм лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и управленэм я кIэлъыплъныгъэм щIэтхэм иратащ лъым и зэхэлъыкIэр къыбжезыIэ аппаратыр, щытхэкIэ, щеджэкIэ къагъэсэбэпыну Iэмэпсымэхэр. Апхуэдэуи абыхэм тыгъэ хуэщIащ зэманыр здынэсар макъ гуакIуэкIэ къозыгъащIэ Iэпщэ сыхьэти.

Тыгъэхэр ныкъуэдыкъуэхэм я унэм хуахьыжащ Прохладнэ къалэм лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и управленэм и унафэщIым и къуэдзэ Журавлёв Григорийрэ зи нэм имылъагъуэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Майоровэ Тамарэрэ.

Гулъытэ зыгъуэтахэм фIыщIэ хуащIащ КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и министерствэмрэ къараш а управленэм и лэжьакIуэхэмрэ.

ТОКЪМАКЪ Мадинэ.

● КъБР-м и прокуратурэм

Зэпымыууэ къащтэ

КъБР-м и прокуратурэм уголовнэ тезырхэр зыгъэзащIэхэр хабзэхэм зэрытетым кIэлъыплъныкIэ и кудамэм, ар зи пщэрыпхь къалэ, район прокурорхэм ящыгъуу, илъэсым и ящэ мазихым дэжьыгъэ пыухыкIа иригъэкIуэкIащ.

Урысейм и ФСИН-м и Къэбэрдей-Балькъэр кудамэм и IуэхущапIэхэм илъэс ныкъуэм къриубыдэу мазэ якъэ къэнщIэтэныгъэхэр щрагъэкIуэкIащ. Абыхэм ящыщу 2-р республикэм и прокурорыр хэту, 6-р и кӏуэдзэр ящыгъуу кьызэрагъэпэщащ.

Псори зэхэту 1179-рэ хабзэр къыщIэпаудауэ къахутащ. КъыщIагъэща ныкъуэсныгъэхэм теухуауэ тхьилъ 55-рэ ятхащ, цIыху 81-рэ жэуапым ирашэлIащ, уголовнэ тезырхэр щрагъэпшыныж IуэхущапIэхэм я унафэщIхэм хабзэм къемызэгъ пщалъэ акту 13 къызэтрагъэуфыIащ, административнэ Iуэхуу 18 къыдатащ, судхэм ящыгъэзыхьэ уэрамым тет 8-нэ ужым щыпсэу молдованхэм ятеуащ. Лей зытехьахэр цIыху пщыкIэ мэхьу. Ахэр яхъунщIащ, сом мин 69-рэ и уасэ мыльку кьыгтрахащ.

Мы гъэм бдзэуэгъуэм и 29-м Аруан район судым и унафэкIэ, УФ-м и УК-м и 162-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм кьыщыгъэлъэгъуэ щIэпхьаджагъэ зэрэлажьэмкIэ Нау-жькоьуэ З.Э., Азнаур А., сымэ куаншэу кьалытащ. Сом мини 5-кIэ етхьэкъурт, Наужькоьуэ З. илъэси 8-кIэ ягъэтIысащ, Азнаур А. илъэси 7 тралъхьащ. Абыхэм я тезырхэр хабзэ ткIийм тету кьуанщагъэр щагъэзэкIуэж щыпIэм щрахьэкIынущ.

Токыр иратыж

«Къббалькъэнерго» ОАО-м и щIыхуэ зэрателыр я щхьэзысигъуэу, псы щIэжэр зэрагъэкьабзэ ухуэныгъэхэм токыр зэрыпаубыдам кьыхэкIыну. «Iу ащхьэмахуэ лъапэ» ЖКХ МУП-м и унафэщIым Iуащхьэмахуэ районым и прокуратурэм зыхуигъэзащ. Абы экологие щынагъуэ кьишэнкIэ хьунут.

ИрагъэкIуэкIа кьэпщытэныгъэм ипкъ иткIэ, токыр зэрыпаупщIар хабзэм кьемызэгъныу кьалытащ икIи «Къббалькъэнерго» ОАО-м и управленэм ихуэфащхьэм яхуэгъэзауэ тхьилъ ятхащ.

Прокурорым и тхыгъэм хэпльа нэжь, предприятэм токыр иратыжащ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущапl э.

Уи лъэпкъыжь хуэдэ щыIэкъым

Хьуажь Мурат Тырӏым щыщ Ант алие вилайетым хиубыдэ Елэмэ абаззэхэ кьуажэм 1955 гъэм кьыщалъхуащ, ноби щопсэу, налогэр кьыхэзых Iуэхущапlэм щолажьэ. Щlалъ ефжар, гъэсар, и Iэщlагъэ нэхъыщхьэм кьыдэкIуэу, тхэнми дехьэх. И адэжьхэм я лъахэм кьигъэзэжьныр зи мурад нэхъыщхьэ адыгэлIыр абы яужь итщ икIи зыхуеину тхьилъхэр егъэхьэзыр. Мурат адыгэбзэм хуэшэрыуэщ, дахэу матхэ. И уусэхэр щабэхэщ, гум дохьэ, гупсысэ щIэщыгъуэзкIэ гъэнщIащ. Нобэ фи пащхьэ идолькъэ Хьуажьым и усэхэм ящыщ зыбжанэ.

ШАЩIЭ Казбек,
филологие щIэныгъэхэм я доктор.

ХЬУАЖЬ Мурат и усэхэр

Сыэрыцыкiурэ сыхуолажьэ

Сыэрыцыкiурэ ехьэхауэ
Си щхьэр,
Адыгэм сыхуэлажьэу
ГъащIэр сохьыр.
Сыдикьэжу э бэу пшынальэу,
Адыгэбзэр псэм кьыщыщIэзгъальэу
Солажьэ, си натIэу закьуэныгъэр,
Уэрэд хуэзэсу льэпкъ зэкIуэтыныгъэм,
ГъащIэщIэм кьыхуэпабгъэ у си псэр,
Адэжь льахэм си льэр кьызохусыр.
Сыт хуэдиз и дахагъэм щыналъэм,
ЗэщIигъэльдэмэ хамэщIыр дыщэплъым,
Хэхэсыным игъэтыншкьымэ си псэр,
Си хэкужьыгIэ кIэншэу
ЗыщIэхъуэпсыр.
Си гум ильыр хужьмыIэу си бзэм,
Ильэс кудкIэ сыпсэ ящ хэ хэсу,
Сыхуэлажьэу нэгъуэщI кьэралыгъуэм
Щискъуэкьыж хамэщIым си щIалэгъуэр.
Згъэзэжьныр адэжьхэм я льапсэм
Мурад нэхъыщхьэу си гъащIэм
щыгъэпсырт,
Сыт хуэдэ Iуэхурн сымыщIэхьэу,
Си жэщи махуи зэхэзмыхьу
ЩесхьэкIыфрынут си хэкужьым:
ЗыщIэмыгъэхьэу ар уэриу ,
Бор кьыщыстхэфт,
спхъэнкIынт уэрамыр,
Сыкъэфэр щысщIыфынт льэгущIыхь,
Сахуэхьэу псомэ щхьэзыхь,
ЗэхэсщIыкIыжу сыщIэпсэур,
Абы щытынщыжынущ псэр.
АдэкIи-мыдэкIи сыщIымыщу
ГъащIэр щыкIу ами хамэщIым,
Льэр теувэжмэ льаехжь дыщэм -
Абы щыпхьсшыфынт льагъуэщIэ.

Хэкум нокIуэж

Ди хэкур кьэдбгынэн щыхьэм,
КьэкIыгъэхэр кьыктIэльытхьэджэу,
Мывэ нэгъунэ псыхьэум
Нэпс щыщIагъэжьырт зэщыщджэу.
КьыщIадзэу зэхъуэкIыныгъэхэм
Тlэкlу щызэIуахым куэбжэр,
Хэхэс лIэщIыгъуэ гугъэхэр
Аргуэру кьощIэрэщIэжыр.
Кьыдуроlэфlэжыр шхыныр
Зыгъэтхьэлъэ и адзыкь унэр.
Ди нэхъыжьхъэм льыпсыр ягьажэу
Яхьума щыльым щIэблэр нокIужьыр.
НокIу жьыр, къэкIыгъэр кьаIуцIэу,
Щыхасэну иджыри жыгъыдI
Кьагъуэтыжа я льахэщIэм.
Зы зэман гуэрым гъэгъауэ
Щытахэм якIэлъыплъауэ
Ягъэгъущыну я нэпсыр
ЩIэблэр кIуэжьным щIохьуэпсыр.
Зэнэзныпсу кьыщIэжу псынэм,
Кьыпфlэщlыну льэпкъ нэпсу я нэм
Щытыгъах эр гуузу кьыщIэжу,
ЯльэщIыжьну щIэблэр нокIужьыр.
Щхьэхуитныныкъэм щIэзэуэу
ХэкIуэда зауэлIкъэм я кхьащхьэм
Дащхьэщпсыпсэкжэ дыгъэ бзийуэ
Нэхъ псэжучынкэщ я кьупщхьэр.

Си щхьэр кьызохьыж

Субыдауэ щхьэщ зэгуэльэлыр,
Си Iэр дэсльэуэрэ соплыр.
И Iэр соубыдыр быдэу
Кlэншэу сыгъэшн си мураду.
Кьыззэтызохри си нэр,
КьысфощI сыщIэльэ адэжь унэм.
Льаехэжьым и тепльэ дахэу
Сыт щыгъуи щIэтар си нэгум
КъэсщIыгъуажи, мыдэкIыжу,
Гуфlэжу зеплъыхьыр си гум.
Зэрыубыдауэ ди Iэхэр,
Дызыдытеувэу зы щыгъум
Щыналъэу дызыдщIыкъэр
Ноби щIэкIакъым си нэгум.
КьоокIыжыр г ум жытIэгъаюр уэрэду.

Ирикьнкьэ кьэдгъэщIар зэпэIэщIэу,
Ди гур закьуэныгъэм ириу дУ.
Ирикьнкьэ кьетхьэкIари гъащIэу.
Дыгъэ кьухьэгъуэ пщыхьэщхьэу
Кьыпхуэсхьыжащ уэ си щхьэр.

Еплъыт мо вагъуэхэм

Еплъыт зэ мо вагъуэхэм,
Я цIэхэр умыщIэми, еплъыт
я дахагъэм.
Уи нэр кьызэтехи, жэщ мазэгъуэм,
Еплъыт дуненщхьэм и дахагъэм.
Зыщхьэ, кьухьлъ
А дахагъэхэу гум и щIасэм,
Еплъ урикъуэу узыхуейм,
Хьэршым кIэужа нэужь уи псэр,
Аэрщ кьытенэнур дунейм.
Яхэплъэ, еджэхэ, ябгъэдыхьэ,
Кlэншэхьым цIыхум и гъащIэр,
Iуэхуу игъахьэрн кIэншэхьым.
А дахагъэхэм защыгъэнщIу
Дунейм уехьыжыныр кьезэгъкъым.

Iуащхьэмахуэ сыщхьэпрыплъыфрэ
Сеплъыфу вагъуэхэм я пльыфэм
Си хэкужь сыщехьыжм дунейм,
СымыплIэхьмэ ярейщ.

Ди гъусэу уопсэу

Адыгэ Iуэхум хуэлажьэу псэуа, игъуэ нэмысу дуйнем ехьжжа Дурсун хуэфэ

ЗэкъуэштIрэ дзитI зыIуту,
Зы Iэнатlэ дыздыIуту,
Ди гупсысжэ зэ зэтекIуэу,
Зыуэ тIуми Iуэхуу зетхуэр.
Дутэу хамэ щIыналъэм и ятIэр,
Апхуэдэ гъащIэр тхуэхьат дэ натIэ.
Атlэми зедгъжьу лIыгъэм,
ДымыгъэкIуэдау ди гугъэр,
ЩIэтлъэщIыкIыжу нэпсыр,
IуэхуитI льэпкъым и щIэныгъэм
Ноби сыт хуэдэ Iуэху
КъаIэтми уахэтщ ныбжьэгъуэхэм.
Ноби уи цIэр кIытIуэху
Льэпкъ Iуэхум кьыдет дэрэжьэгъуэ.

Зы цIыхуи дэ кьытхэмыт
Хэкужьым емыIэу и псэр.
А гугъапIэр ди льыптхуэм хэтщи,
Уэрэ упсэщ ди гъусэу.

● Хъужьу

Налшык къалэ щыпсэу Наурыз Анатолэ Мыхьэмэдэгерий и къуэр кьыщалъхуа махуэщ, и ныбжьыр илъэс 60 ирокъуэр, дохъуэху

Фlыуэ тlъагъу, пщlэ зыхуэтщI ди малъхъэм уи маэхуэшхуэмкIэ дынохьэуэхь! УзышIагъэ быдэ уиIэу, уи щхьэгъуэсэ Маринэ кьыпкъуэту, уи бынхэм я ехьэIэныгъэм уригушхуэу, уи пхьэрылъху гъыкIуэм дрэжьгъуэ кьунтрэ уи гур дыхьхьэу, узиплъыж щхьэгур бейрэ хьэщIэ етIысхьапIэу гъащIэм гу щыпхуэну, дызэрыпхуэхьапсэр Тхьэм кьыббгъэдпIхьэ.

Къуэжейхэ Борис, Ларисэ, Залиф, Рустам, Руслан.

● Футбол

Сигурдссон кьыддэIэпыкъуфыну?

ШыщхьIу мазэр Урысей Федерацэм футболымкIэ и первмьер-лигэм хэт командхэм зы-щагъэлъэщ лъхъуэнэщ. КуэдкIэ щогушхуэ абы «Спартак-Налшыкри».

ПРЕМЬЕР-лигэм щекIуэкI зэхьэзэхуэм иджыпсту налшыкдэсхэр кьыщыкIэрыхьуэм ящыщ зыщ. Абы кьыхэкIыу Iмал имыIэу зигъэльэщыпхъэщ. Аращ я гугъэхэр кьэзымыгъэпэжа гъуащхьауэ щIалэхэу Маляровымрэ Портнягинымрэ ятIупщыжауэ нэхъыфI щIэлъыхьуэр. «Спартак-Налшыкым» гугъапIэшхуэхэр ирепх Исландием и «Хафнарфьордур» командэм кьыхашауэ кьыргъэблэгъа Сигурдссон. Ар гъуащхьауэ лъэрыгъэхьу кьалытэ икIи щытыкIэ гугъэм дыкъикIыныкIэ кьыддэIэпыкъуфыну хуагъэфащэ.

Апхуэдэ дыдэу щогугъ «Спартак-Налшыкым» иджыблагъэ хагъэхьагъащIэхэу Рухайа (Сочэ и «Жемчужина»-м кьыхащащ), Фоминым (Владимир и «Торпедо»), Аравиным (Новгород Ищхьэрэ и «Волга»).

Абы щыгъуэми ди дъахэгъу гъуащхьэхъумэ цIэрыIуэ Нэхущ Руслан Мэзкуу и «Локомотив»-м кьыхэкIыжу Томск и «Томь»-м кIуэну зегъэхьэзыр. Ар кьыхьыхьжамэ, налшыкдэсхэм я джагукIэ зэрефIэкIуэнум щэч хэльтэкъым, ауэ, ди жагъуэ зэрыхьущи, «Спартак-Налшыкым» и унафэщIхэм абы и Iуэху зэкIэ зэрахъэркъым.

ХЬЭТАУИслъам.

●ФIыщIэ

Дыгъэ пэлъытэ сабийхэр

ПщIэ зыхуэтщI, ди ныбжьэгъуфI ХьэфIыщIэ Мухьэмэд! ФIыщIэ инт пхудощI Къэбэрдей-Балькъэрым щыщIэрыIуэ «Нал цIыкIу» сабий ансамблыр Израильм кьедгъэблагъэу концертхэр зэхэтщэныжмкIэ дэIэпыкъуэгъэшхуэ укъыззэрытхуэхьуам папщIэ.

Израильм щыхэсэ адыгэхэм я гъэмахуэ махуэ зыбжанэр яхуэзыгъэщIэрэщIа сабий къэфакIуэ гупым хуабжьу дыхуэарэзыкIи икIи гукъэкIыж IэфIхэмрэ гур зыгъэпн гурыщIэ хуабэхэмрэ кьыткхуагъанэри нэкIужащ.

Адыгэ кьуажитIым - Рихьэниерэ Кфар-Камэрэ - щыпсэу ди лъэпкъэгъуэм «Нал цIыкIум» ирагъэлъэгъуар зэи ящыгъупщэнукьым, цIыкIуэхэм я къэфкIэ дахэмрэ хьэлщэн екIымрэ хуабжьу дихьэхащ. Абы и мызакъуэу кьуажэдэхэм я унагъуэхэм щыпсэуа ныбжьыщIэхэм яхэль гъэсэныгъэм, хабзэм, цIыху хэтыкIэм, яIурылъ бзэм, хабзэр зэрызэрахьэм кьызэрымыкIуэу дитхьэкъуащ. Абы папщIэ фIыщIэ хэха яхуэфащэщ дыгъэ пэлъытэу кьытщыхьэ щIалэхэмрэ пщащэхэмрэ зыгъэса адэ-анэхэм.

Ахэрахъэ адыгэ лъэпкъыр щызыгъэIэу, и къэкIуэнир зыгъэнэхур, и щIэр зыIэтыр?!

Иджыри зэ фIыщIэ пхудощI щэсыпIэ уихьэу, уи дзыхь кьыддэгъ ъэу сабий 30 зыхэт ансамблымрэ абы и унафэщIхэмрэ ди щIынальэм къэсынымкIэ щIэгъэкъуэн узэрыхьуам папщIэ. Фи фIыгъэщ адэжь щIынальэм пэIэщIэ адыгэ кьуажитIым дэхэм я гур зэрыхэхъуар, я нэгу зэрызиужьар, льэпкъ гурыфIыгъуэр псэкIэ зэрызыхащIар.

Израильм щыIэ «Iуащхьэмахуэ» сабий къэфакIуэ ансамблым и унафэщIхэу
ХЪУН Щэукъуанэр БЖЬЭДЫГЪУ Щэукъуанэр.

●КъБР-м щыIэ МВД-м къет

Сыт щIэпхъуэмэур?

Къэбэрдей-Балькъэрым и сымаджэщхэм ящыщ зым и дохутыр нэхьыщхьэм и сейфым щэ 88-рэ щихьумэр т.

УФ-м и МВД-м и Управленэу Налшык къалэм щыIэм и лэжьакIуэхэм КъБР-мкIэ МВД-м щынагъэншагъэмкIэ и кулыкъуэм коррупцэмебэныныкIэ и кудамэм щыгъуэу республикэм и сымаджэщхэм ящыщ зым и дохутыр нэхьыщхьэм и пэшыр кьыщIащым ахэр кьыкъуахащ.

Эксперт Iуэхугъуэхэр ирагъэкIуэкI.

ЕтIуанэр кьалъыхъуэ

Капрон кIапсэкIэ таксистыр зытхьэлэну хэтэ бзаджащIэр Май кьалэм и полицейхэм яубыдащ.

АРКАДИЙ щыIуэжьи къешэжьын Iуэхум хэтащ, нужьым Май кьалэм дэт уней транспорт Iуэхущапlэхэм ящыщ зым щоферу уващ. Куэд мыхьуми, зэпымыууэ кьыIэрыхьэ хэхьэуэм ирипсэурт. Тхьэмахуэ махуэм кьахуэ ей хьуэхэр нэхъ жащIэщ икIи Iуэхутхьэбзэ яхущIэну кьыкьуэкIаитIыр блимыгъэкIмэ нэхъ кьищтащ Аркадий, абыхэм дзыхь яхуимыщIами.

Ар щыуакьым. Зареченэ уэрамым хэтэ нишэсри, Iуэхутхьэбзэм и уасэр жкрищащ. А дакьикъэм абы зыхищIащ и щIыбагъ кьыдэсым кIапсэ и пщэм кьызэриридзар. Ауэ абы хуээфIэкIащ бзаджащIэхэм кьаIэщIэкIыну.

Лей зытехьам полицэм зыхуигъэзащ икIи а махуэ дыдэм бзаджащIэхэр хэтми эзхагъэкIащ. Ахэр 1993, 1989 гъэхэм кьалъхуахэщ, зым илэжьамкIэ зеумысщк, адрейр кьалъхьыхэщ.

Жэуаплыныгъэр зыхуэдэр зэхагъэкI

КъБР-мкIэ МВД-м экономикэ щынагъэншагъэмкIэ и кулыкъуэмрэ УФ-м и МВД-м и кудамэу Прохладнэ куэйм щыIэмрэ я лэжьакIуэхэм щыдагъэхэзкIэм щэхуу елжьь «ООО» Iуэхущапlэр кьыщэтрагъэувыIащ.

ХАБЗЭХЪУМЭКЭР Iуэхущапlэм щыкIуэм Ставрополь краймэ щыпсэуэм зэрыгъакIуэ бензин кьыщэрышэкI «КамАЗ»-м щыдагъэр ирагъахьэуэу ирихьэлIащ.

ЩIыдагъэхэкIэр хабзэм кьемызэгъэу зегъэкIуэныкIэ «ООО»-м и унафэщIхэм яхь жэуаплныгъэр зыхуэдэр зэхагъэкI.

Къэрал кIуэдI IуэхуэхэмкIэ министерствэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iуэхущапl э.

● КъБР-м и прокуратурэм

Зэпымыууэ къащтэ

КъБР-м и прокуратурэм уголовнэ тезырхэр зыгъэзащIэхэр хабзэхэм зэрытетым кIэлъыплъныкIэ и кудамэм, ар зи пщэрыпхь къалэ, район прокурорхэм ящыгъуу, илъэсым и ящэ мазихым дэжьыгъэ пыухыкIа иригъэкIуэкIащ.

Урысейм и ФСИН-м и Къэбэрдей-Балькъэр кудамэм и Iуэхущапlэхэм илъэс ныкъуэм къриубыдэу мазэ якъэ къэнщIэтэныгъэхэр щрагъэкIуэкIащ. Абыхэм ящыщу 2-р республикэм и прокурорыр хэту, 6-р и кӏуэдзэр ящыгъуу кьызэрагъэпэщащ.

Псори зэхэту 1179-рэ хабзэр кьызэпаудауэ къахутащ. КъыщIагъэща ныкъуэсныгъэхэм теухуауэ тхьилъ 55-рэ ятхащ, цIыху 81-рэ жэуапым ирашэлIащ, уголовнэ тезырхэр щрагъэпшыныж Iуэхущапlэхэм я унафэщIхэм хабзэм кьемызэгъ пщалъэ акту 13 кьызэтрагъэуфыIащ, административнэ Iуэхуу 18 къыдатащ, судхэм ящыгъэзыхьэ уэрамым тет 8-нэ ужым щыпсэу молдованхэм ятеуащ. Лей зытехьахэр цIыху пщыкIэ мэхьу. Ахэр яхъунщIащ, сом мин 69-рэ и уасэ мыльку кьыгтрахащ.

Мы гъэм бдзэуэгъуэм и 29-м Аруан район судым и унафэкIэ, УФ-м и УК-м и 162-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм кьыщыгъэлъэгъуа щIэпхьаджагъэ зэрэлажьэмкIэ Наужькоьуэ З.А., Азнаур А., сымэ куаншэу кьалытащ. Сом мини 5-кIэ етхьэкъурт, Наужькоьуэ З. илъэси 8-кIэ ягъэтIысащ, Азнаур А. илъэси 7 тралъхьащ. Абыхэм я тезырхэр хабзэ ткIийм тету кьуанщагъэр щагъэзэкIуэж щыпIэм щрахьэкIынущ.

Токыр иратыж

«Къббалькъэнерго» ОАО-м и щIыхуэ зэрателыр я щхьэзысигъуэу, псы щIэжэр зэрагъэкьабзэ ухуэныгъэхэм токыр зэрыпаубыдам кьыхэкIыну. «Iу ащхьэмахуэ лъапэ» ЖКХ МУП-м и унафэщIым Iуащхьэмахуэ районым и прокуратурэм зыхуигъэзащ. Абы экологие щынагъуэ кьишэнкIэ хьунут.

ИрагъэкIуэкIа кьэпщытэныгъэм ипкъ иткIэ, токыр зэрыпаупщIар хабзэм кьемызэгъныу кьалытащ икIи «Къббалькъэнерго» ОАО-м и управленэм ихуэфащхьэм яхуэгъэзауэ тхьилъ ятхащ.

Прокурорым и тхыгъэм хэпльа нэжь, предприятэм токыр иратыжащ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущапl э.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
Жылаев Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **ЖьэкIэмыхьэу Мариэт** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Мариэт** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **ГъущIэ Зариф, Истэпан Залинэ, Къардэн Маритэ, Хьэжыкъарэ Алик.**

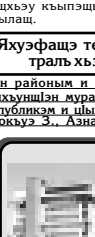

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - ещIанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхуэхэмкIэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; щIэнхабзэмкIэ - 42-75-36;обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Iуэхущапlэхэм ядэлажьэныкIэ - 42-60-53; къыбарыщIэныгъэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдэкIаIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущапlэм - 42-26-41; суэрэтехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьыгъэхэм, кьыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъэмкIэ аэр зытхаэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр эзтехуэ зэпыту щытыкIым.

Газетыр Iэ тезыдзаэм яхуэхьынщи я щIэ дэльн КъБР-м федеральнэ пошт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10.
Газетыр щIыпкIэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.
Тел.: 42-69-34

Газетыр 1989 гъэм щыгъэхьаэм и 16-м №П-0065-м щIэту ятхащ.
Зы илъэсым газетым 250-рэ кьыдэкIыкI.
«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы кьыдэкIыкъуэм елжььахэщ: **жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къаншокьуэ Эллэ, редактору Ширдий Мариэм, корректору Щоджэн Заирэ , корректорхэм я дIэпыкьуэгъу Мырзэкъан ФатIимэ.** ***КомпьютеркIэ газетым и теплъэр ящIащ*** **Ныр Саидэ, Мэлбахьуэ Анжелэ, *суэрэтхэм елэжьар* Бицу Жаннэщ.**

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 8.878● Заказ №3059

Ди газетым и къыкIэлъыкIуэ номерыр къыщыдэкIынур щыщхьэIум и 20-рщ.